

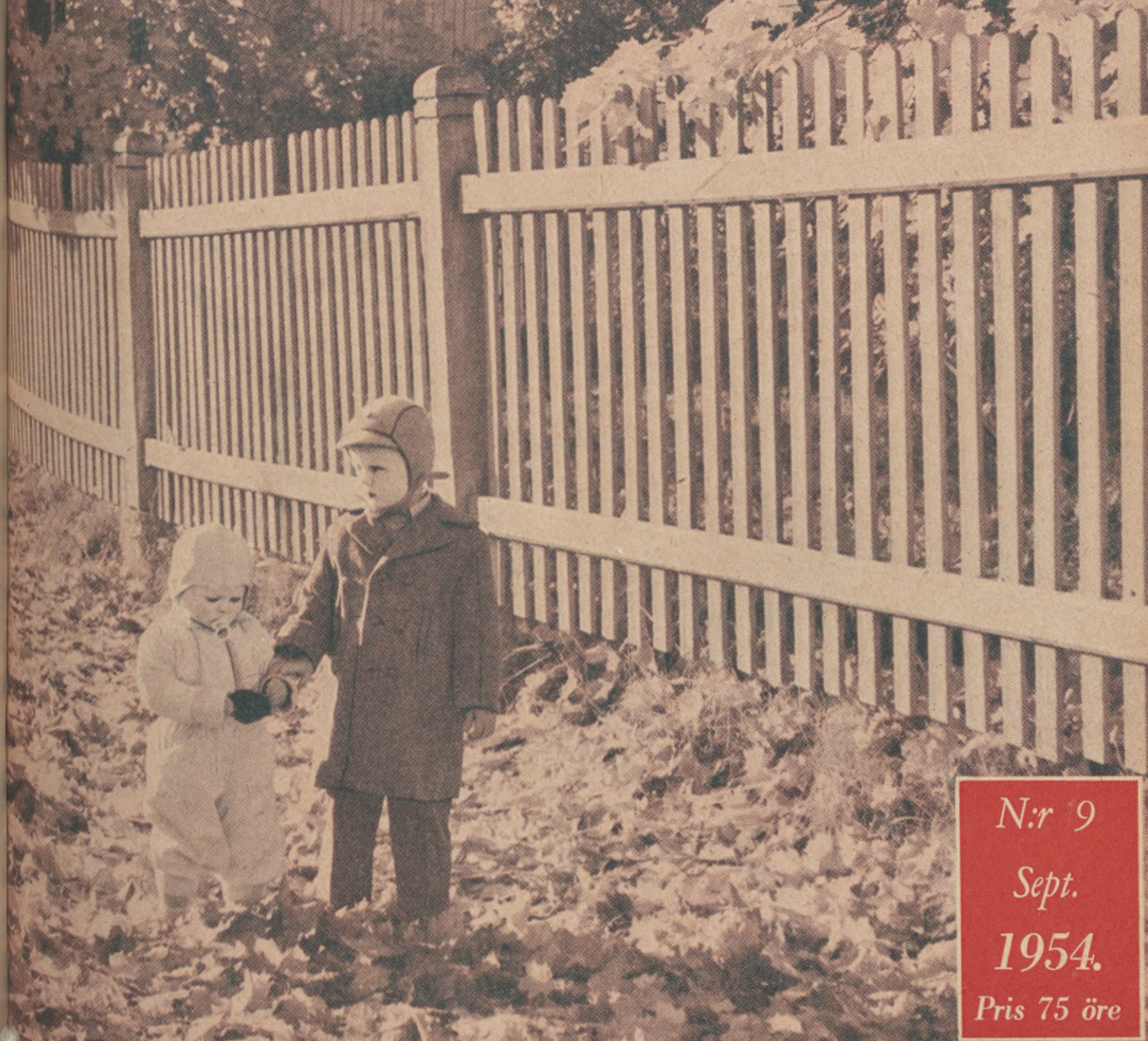
Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 9

Sept.

1954.

Pris 75 öre

BJÖRNEKULLA

DJUPFRYST

B Ä R

Blåbär, Hallon, Jordgubbar,
Hjortron

GRÖNSAKER

Spenat, Gurka

FISK

Torskfilé, Strömming

i konsumbutiker

I samhällets tjänst

sedan generationer

ASBEST-CEMENT PRODUKTER

ETERNIT®

INVARIT®

SIDI® och

EFLEX

Plattor för taket
Fasett och rektangel
Korrugerade

Plattor och skivor
för beklädnad
Plankorrugerade (Pekå)

SIDI (fasadplattor)
Gyproc (gipsskivor)
Vanliga plana
Graniterade
Emaljerade
Eflex
Polerade
Perforerade (akustikregle-
rande)

Övriga produkter
Evakueringstrummor
Pelarrör
Blomlådor
Fågelbad

Tel.: Stockholm 23 16 50 växel, Göteborg 11 35 27,
Lomma, Malmö 46 25 50 växel

HÖRNBÄDDSUCCÉN

med 2 färdiga bäddar i valfria tyger passan-
de alla! Fantastisk, förnämlig konstruktion
i stiligt utförande, som ger en behaglig
vila. Kom in och låt oss demonstrera vår
nyhet! Vi föra även resår madrasser samt
alla slags bäddbara möbler.

MÖBEL-Specialisten

Andra Långgatan 46 GÖTEBORG
(hpl. Masthuggstorg.) Tel. 12 95 56

Jeppssons Pälsvaruaffär

MÖLLEVÄNGSGATAN 31 B

Tel. 176 59

MALMÖ

Tel. 176 59

Stilfullt och välgjort arbete

Humana priser

NILS PERSSONS DAMKONFEKTION

TELEFON 1892

ESLÖV

Gusums Blixtlås

FABRIKSNEDERLAG

D. G. Rudholm & Co

Tel. 119 07, 144 07

BORÅS

Utkommer varje månad

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Nr 9. september 1954

17:e årgången

Ansvarig utgivare: EINAR HILLER.
Redaktör: SIXTEN HAMMARBERG.
Ägare: De Lungsjukas Riksförbund.

Annonspriser:

1/4 sid. 400:—, 1/2 sid. 225:—,
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—.

Småannonser:

60 mm spaltbredd 65 öre mm.
90 mm spaltbredd 90 öre mm.

Färgannonser 25 % tillägg.
För julnumret specialoffert.

Kontrollmärke
lagligen skyddat

HUVUDREDAKTIONEN I STOCKHOLM:

Kocksgatan 15, Stockholm 4.
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
Postgironr 95 00 11.

LOKALREDAKTIONEN I MALMÖ:

Kamrergratan 3. Tel. 97 53 44.
Postgironr 95 00 65.

Prenumerationspriser: helt år 8:—,
halvt år 4:50.

NYA OCH FÖRSUMMADE VÅRDBEHOV

En hel del nya initiativ inom tuberkulosvården har kännetecknat det sista året. Om man för ett ögonblick bortser från det intensiva arbetet inom tuberkulosforskningen och behandlingsmetodernas utveckling så rör det sig också på andra områden. I en del fall kan man tala om verkliga snabbåtgärder och på det organisatoriska området kan noteras, att Svenska Nationalföreningen mot Tuberkulos och De lungsjukas riksförbund nu funnit en fastare plattform för samverkan i den eftervårdskommitté som kommit till stånd under året — en betydelsefull framgång organisatoriskt sett. Olika problem kunna dryftas vid gemensamt bord till fromma för hela tuberkulosvården utan att de båda organisationernas egen verksamhet och initiativkraft tynges alltför mycket av byråkratisk apparatur. Det sägs ju ofta med all rätt att initiativen kommer och bör komma från de fria organisationerna. Nationalföreningen har här med sin samarbetsvilja visat vägen för ett rörligare samarbete, som kan knyta an till praktiska dagsfrågor utan alltför stor tidsspillan. Med glädje kan man bl. a. konstatera att den ambulerande operationspatrullen för att möjliggöra snabbare lungoperationer kom igång på relativt kort tid. Genom dess arbete har väntetiderna för fall med kirurgiska ingrepp i behandlingen kunnat nedbringas. De erfarenheter man redan vunnit av verksamheten ger gott hopp om att denna för de lungsjuka högst livsviktiga fråga snart skall kunna ordnas på ett för hela landet betryggande sätt. Även på andra håll har frågor förts fram till praktiska lösningar. Nationalföreningen har även lämnat betydelsefulla ekonomiska bidrag till förstärkning och utbyggnad av bl. a. arbetsträningsinstitutet i landet och de utredningar om olika patientproblem, som verkställts i riksförbundets regi under året ger underlag för praktisk handläggning inom den närmaste framtiden.

Med stor möda och mycken offervilja har flera konvalescenthem kommit till stånd i de lungsjukas egna föreningars regi, men här måste nya krafttag till för att trygga det som redan kommit igång och få till stånd en för hela landet någorlunda likartad standard. För att i någon mån ge möjlighet för tuberkulösa, som inte på sina hemorter ha ekonomiska möjligheter till behövlig vila och rekreation har — som tidigare angivits i Status — Nationalföreningen och riksförbundet anslagit medel till friplatser. Till sist bör också erinras om den landsomfattande kuratorskonferens — tidigare refererad i dessa spalter — som gett möjlighet till överblick och ett fastare grepp om de frågor, som rör sig inom tuberkulosvården samt på vilka vägar man bör planlägga de praktiska hjälpåtgärderna.

*

Med utgångspunkt från denna kortfattade översikt kan det vara skäl att fördjupa sig i några dagsfrågor, som just nu pocka på en alldeles speciell uppmärksamhet. Här kan man stanna inför konvalescenthemsfrågan. Som framhållits har de lungsjukas egna föreningar tagit initiativ. Men hela denna verksamhet visar att ytterligare krafttag måste till för att ge initiativen den livskraft och styrka det dagsaktuella behovet kräver. Vårdtidernas förkortning och de mer godartade former av tuberkulos vi kan räkna som de främsta vinsterna av nya och förbättrade behandlingsmetoder plus ett tidigt och effektivt tuberkulosuppsparande ställer oss inför växande vårdbehov av annan art, dvs. utanför den slutna sjukhusvårdens ram. Konvalescenthemmen borde minsann ha haft sin plats på de sjukvårdsansvarigas dagordning långt tidigare än vad nu tycks vara fallet. Några korta siffersammanställningar ger en uppfattning om det faktiska läget. Stockholms stads sjukhusdirektion, som kan visa på en godtagbar standard

har 6 konvalescenthem för lungsjuka med 235 platser. Härtill kommer att FLIS (Föreningen för lungsjuka i Stockholm) för kort tid sedan erhållit ett anslag av 100.000 kr från stadsfullmäktige för tillbyggnad vid det semesterhem för lungkonvalescenter föreningen sedan några år tillbaka driver i egen regi. Detta betyder att för Stockholms stads upptagningsområde med cirka 8.000 lungsjuka är det nog så tillfredsställande ordnat med konvalescentvården — men hur är det för de övriga 50.000 i landet? De övriga länen — och det är endast några stycken — kan mot huvudstaden uppvisa 5 hem med 106 platser representerande en siffra om 7.900 personer. Därvid får man komma ihåg att av de nämnda platserna — 106 st. — är endast 49 st. helårsplatser; två av hemmen har öppet endast under sommaren. Detta är vad som finns för landsorten och som representerar i runt tal 16.000 lungsjuka. Men hur står det nu till för de övriga 42.000 i landet om man nu håller sig till de representativa siffrorna enligt tuberkulosstatistiken? Svaret kan inte bli mer än ett — på de flesta håll i landet är det ingenting alls ordnat och man får ofta en känsla av ensidigt sjukvårdstänkande styresmän, som yrvaket förvånat gnuggar sig i ögonen när konvalescentvårdsproblemen kommer på tal.

*

Som framhållits blir problemet med en rationellt ordnad konvalescentvård mer och mer brännande då vårdtiderna förkortas. Och i ett land, där man just nu står inför den fria sjukvårdens genomförande vore det sannerligen befogat att snarast möjligt ta under övervägande hur man bör tillvarata de dyrbara sjukhusplatserna. Tillgången till konvalescenthemsplatser borde i det sammanhanget vara en högst angelägen avlastning för sjukhusen och den hårt pressade sjukvården. Det borde vara en förstahandsfråga — och inte som nu ett försummat vårdbehov, som de tuberkulösa själva med sina begränsade resurser sökt göra upp ritningarna för. Många vittnesbörd från läkare och kuratorer visar den lucka i det dagliga arbetet bristen på dylika platser innebär. Förlängda sjukhusvistelser, ex. i sådana fall där det kan bli fråga om miljöombyte och vila och rekreation i profylaktiskt avseende, på grund av bostadssvårigheter osv., är nödlösningar, som inte kan försvaras varken ur medicinsk, psykologisk eller ekonomisk synpunkt. Det bör för tydlighets skull tilläggas att konvalescenthemmen givetvis inte är någon lösning av bostadsfrågan med dess skiftande innebörd för många lungsjuka. Men i avvaktan på bättre lösningar kan möjligheten att placera lungsjuka med bostadssvårigheter på konvalescenthem vara en oerhört värdefull tillgång för dispensärer och kuratorer och en lungsjuk husmor, som behöver vila och rekreation, kan ju många gånger inte gärna få det hemma tillsammans med familjen. Man förstår av allt detta med vilken tillfredsställelse kuratorer och dispensärer

hälsade det initiativ med friplatser vid konvalescenthem, vilka kan utnyttjas oavsett bostadsort, vilket vi tidigare redogjort för. De anslagna medlen från Nationalföreningen och riksförbundet räcker emellertid inte långt och man har rätt att fordra att sjukvårdens styresmän landet runt nu söker föra konvalescenthemsfrågan framåt i de friska initiativens vind, att de bygger vidare i de fria organisationernas anda. I längden orka vi inte med friplatser och de många ekonomiska förpliktelser en utbyggd konvalescentvård kräver — här måste krafttag från samhällets sida sättas in. Viljan har emellertid varit god och det bör även erkännas, att i de landsändar, där konvalescenthemsbyggandet varit framgångsrikt, har också många av sjukvårdens målsmän — inte minst landstingen — gett de tuberkulosas organisationer stöd i deras "byggnadsverksamhet". Men förtar heller inte intrycket av våra kritiska synpunkter här med en honnör åt de styresmän, som inte medverkat till konvalescenthemsbyggen men dock på annat sätt visat förståelse, exempelvis att genom förhyrda konvalescentplatser och ekonomiska bidrag ge tbc-klientelet möjligheter till vila och rekreation. Därför motser vi med viss tillförsikt att landstingen i år, då motioner i angivna frågor kommer upp till behandling, ägnar problemen all den uppmärksamhet de utan minsta tvekan är värda i dagens situation för såväl de lungsjuka som tuberkulosvården i dess helhet.

Sixten Hammarberg.

15 stipendier à 300 kronor

till f. d. sanatoriepatienter, som studera vid folkhögskolor och socialinstitut utdelas av
De Lungsjukas Riksförbund

★

Ansökan om stipendium ställes till De Lungsjukas Riksförbund, Box 4149, Stockholm 4

★

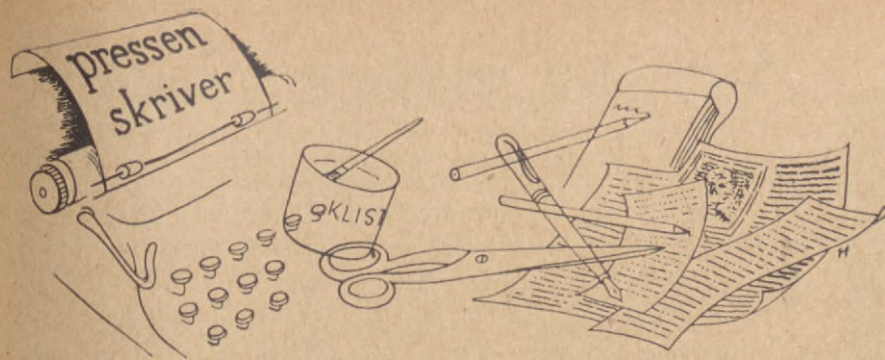
Intyg att sökanden antagits som elev vid läroanstalt skall åtfölja ansökningshandlingen

★

Ansökningstiden utgår den 15 oktober 1954

★

Ansökningsblankett erhålles från Riksförbundet

Frivillig hjälp till sjukvården

tycks vara en god lösning och hjälper till att hålla personalbehoven nere enl. vad som framgår i *Social medicinsk tidskrift* i en artikel av doktor Kurt Kaijser. Det är i Amerika han gjort dessa intressanta iakttagelser. Trots det hårda tempo, som utmärker Amerika har amerikanen en utomordentlig förmåga att ej verka jäktad — det gäller också inom sjukvården — och man har delat upp arbetet mera än här hemma. Bilden av den hängivna sköterskan, som uppoffrande dröjer sig kvar på avdelningen flera timmar efter det att hon egentligen skulle ha slutat sitt arbete, är nog inte att finna i USA — och klokt är det säger doktor Kaijser.

Man tycker ofta att personalen på sjukhusen är rikligt tilltagen, och det torde vara riktigt. Härvid är dock att märka, att en stor del av denna personal är frivillig arbetskraft. Detta är ytterligare en nyhet för en svensk besökare. Inom sjukvård och socialvård finns en stor grupp, huvudsakligast kvinnor, t. ex. mödrar med hem och barn, som någon timme dagligen besöker de sjuka och hjälper till med deras problem av mera personlig art.

Sömnmedel och motorism är faror för folkhälsan

framhöll chefen för medicinalstyrelsen, generaldirektör Arthur Engel, vid den stora informationskonferensen om sjukvårdens läge i konsert- huset i Stockholm. I hans föredrag, som återgavs i *Svenska Läkartidningen*, finna vi hans synpunkter omkring de i rubriken nämnda — högst dagsaktuella företeelserna. Generaldirektör Engel har också en del att säga om andra sjukdoms- symtom som hör den moderna tiden till.

De moderna *levnadsvanorna*, effektivitetskravet och effektivitets-idealet befodra ej psykisk hälsa, speciellt när de få inverka på det

ungdomliga psyket. Inte minst skol- hälsovården bör här skärpa sin verksamhet. Den studerande ungdomens hårda arbetstempo är väl närmast anledningen till ett miss- bruk av sömnmedel och fenedrin, som synes börja redan i skolorna. Medicinalstyrelsen, skolöverstyrel-

Generaldirektör Arthur Engel

sen och socialstyrelsen ha beslutat att gemensamt angripa detta problem. Över huvud taget är den starkt stegrade sömnmedelsförbrukningen hos befolkningen i dess helhet en anledning till oro. Antalet förgiftningar är mycket stort och mer än tiodubblat på 10 år. Ett stort antal dylika fall belägga ständigt akutsjukavdelningarnas vårdplatser.

En annan form av modern mänsklig aktivitet, nämligen motorismen, leder till nära 900 dödsfall om året och svåra, ofta invalidiserande, skador. Att bringa ned dessa är en bjudande plikt för samhället — profylaktisk medicin så god som någon annan.

Den höjda levnadsstandarden, som vi i detta land fortgående kunnat konstatera, har varit en mäktig hälsofaktor, bl. a. vid tuberkulosens tillbakaträngande. Det är emellertid ingen tvekan att medaljen även har en fränsida. Iakttagelser under de båda världskrigen visa med experimentets tydlighet att särskilt kultursamhällets höga näringsstandard innebär en fara och befodrar soc- kersjuka, tandkaries, gallsten och

fetma samt kärl- och hjärtsjukdomar. Det höga blodtrycket samt åderförkalkning i hjärtats kärl vid tidig ålder hos män har ansetts i särskild grad vara ett resultat av hets och jäkt — "manager's disease", "doctor's disease". Även magsårs- sjukdomen har på goda grunder ansetts vara en tidens sjukdom och med hög frekvens inom vissa yrken med oregelbundna måltider och olämpliga måltidsvanor, såsom anställda i kommunikationsväsendet, fiskare m. fl.

Tempot i det moderna samhällslivet

är ett helt annat än förr framhåller socialminister Gunnar Sträng i ett uttalande i *Morgon-Tidningen*. De sociala reformerna ha medfört en omdaning av samhällslivet, men har inte arbetslivets puls förändrats åtskilligt sedan 48-timmarsveckan infördes?

Samhällets möjligheter att bereda människorna fritids- och avkopplingsmöjligheter har följt med i denna utveckling. Livet kan för de breda folklagren bjuda ting, som tidigare endast var förbehållna ett fåtal privilegierade i samhället. Det är i detta läge som frågeställningen anmäler sig: har inte arbetslivets puls en annan takt nu än då 48-timmarsveckan infördes? Motiverar inte det uppdrivna tempot i industrin och trafiken, ackordsjäktet och skiftarbetet mera avkoppling och vila än tidigare? Svarar man ja på dessa frågor, har man väl också i

Socialminister Gunnar Sträng

princip tagit ställning för att ett progressivt samhälles ökade resurser bör användas för att möjliggöra ökad fritid för återhämtning och privatliv. Att detta är en av de dominerande sociala reformfrågorna i dagsläget torde ingen kunna bestrida.

Självfallet räknar ingen i dag med att en generell arbetstidsförkortning

Är Ni allergisk?

Allergierna har blivit ett folkhälsoproblem av stort intresse och här tar Bengt Sjögren upp frågan i hela dess vidd med tankeväckande aspekter i anslutning till en nyutkommen bok.

Vet Ni vad som orsakar alla dessa omdiskuterade sjukdomstillstånd? — Praktiskt taget vad som helst från växternas frömjöl, matmedikamenter, husdjur m. m. till — rena rama inbillningen!

Har ni ofta ont i huvudet? Svullnar ni ibland i ansiktet? Har ni dålig mage? Både dessa och andra åkommor kan bero på att ni är allergisk, att ni är överkänslig för någonting i er omgivning eller i maten. De mest kända allergiska sjukdomstillstånden är visserligen astma, hösnuva och eksem, men efter hand som allergiforskningen gått framåt, har man upptäckt att den ena åkomman efter den andra i själva verket hör hemma bland överkänslighetssjukdomarna.

I Forums nya serie medicinska folkböcker har det nu också kommit en översikt över allergierna, en bok som är av största intresse för envar allergiker. Den heter rakt på sak "Hur man skall klara sin allergi" (pris kr 3: 85) och är författad av stockholmsdocenten Åke Nilzén.

Vad är det då som orsakar dessa allergiska sjukdomstillstånd? Praktiskt taget vad som helst från damm

och frömjöl över mat, medikamenter och husdjur till — rena rama inbillningen. I "Helhetssyn på människan" berättade dr Torsten Lindner härom året om en patient som visade sig vara "allergisk" för sin svärmor. Den arma människan led av astma — men fick sina anfall endast och allenast i svärmoderns närvaro! Nilzén drar också fram en del analoga fall — t. ex. en 50-års kvinna som ansåg sig vara så överkänslig för fisk att hon inte ens tålde att vistas på en restaurang om andra gäster vid något angränsande bord åt någon fiskrätt!

Den läkare, som fick hand om hennes fall, utsatte henne då för en serie prov. Först gav han henne på fastande mage fisk som var insmält i kapslar, och hon fick då ett svimningsanfall som nästan övertygade läkaren om att hon verkligen var fisköverkänslig. För säkerhets skull gav han henne emellertid vid ett

senare tillfälle några nya kapslar som innehöll något helt annat — och hon svimmade i vanlig ordning. Hon trodde nämligen att hon då också fått fisk. Det tredje provet bestod slutligen av fiskkapslar som hon "utfodrades" med under uppgift att de innehöll bröd. Då reagerade hon inte alls...

Sådana historier försvårar givetvis läkarens arbete, som i allergiernas fall ändå kan vara besvärligt nog. Numera känner man emellertid till de flesta av de ämnen som ger upphov till allergiska sjukdomar, och på grundval av dessa erfarenheter har man utarbetat en s. k. rutintestning. Patienten får en serie injektioner — vanligen i rygghuden — med sådana ämnen, och efter 20 minuter kan man avläsa resultatet. Om han eller hon är överkänslig för något eller några av dessa s. k. allergener, bildas det kring injektionsstället en rodnande svullnad — lik-

kan åstadkommas enbart genom aldrig så väl motiverade önskningsar — här komma ekonomiska faktorer och andra problem in i bilden — men frågan ligger i linje med medborgarnas önskemål och behov i vår tid slutar socialministern.

Skärmbilden har avslöjat tbc och många andra sjukdomar

framgår i en sammanfattande preliminär rapport från Nationalföreningen mot tuberkulos, återgiven i *Hygienisk Revy*: Professor C. Wegelius och dr S. Wijkström framhåller att de nu överblickade partiellresultaten med bl. a. 14.050 nyupptäckta, vid dispensärkontrollen verifierade tuberkulosfall, inklusive

observationsfall, på 2.040.121 undersökta personer syns tala till förmån för de positiva värdeomdömena beträffande skärmbildsundersökningarnas betydelse för folkhälsan.

Av kontrollundersökningarna för Stockholms stads del, framgår bl. a. att på ett undersökt material av 423.221 personer antalet nya tbc-fall totalt i behov av vård och observation är 3.412. Antalet fall av förut känd tbc inklusive observationsfall är på samma material 5.937. I Stockholms län är antalet nya fall totalt i behov av vård och observation 2.348 av 239.523 undersökta. Motsvarande siffra för t. ex. Älvsborgs län är endast 573 av 271.002 undersökta.

Bland andra sjukdomar och biffynd, som genom skärmbildsundersökningarna kommit i dagen bland 717.780 undersökta personer i Södermanlands, Östergötlands och Älvsborgs län, nämns i rapporten 1.874 fall av hjärtkärlsjukdomar, 247 av alla slag av lungtumörer, 166 av silikos och 156 fall av Morbus Schaumann, d. v. s. ytliga hudsvulster på lungorna. I många av dessa fall, framhåller man, har medicinska och kirurgiska åtgärder av största betydelse för personernas liv och hälsa kommit till stånd. Från mera allmängiltiga slutsatser avstår författarna i avvaktan på rapporter från andra stora undersökningsområden i landet.

som vid det allom bekanta tuberkulinprovet.

Den viktigaste orsaken döljer sig dock i arvsanlagen, framhåller docent Nilzén. Om båda föräldrarna är allergiska, kan man räkna med att 75 procent av barnen visar allergiska symtom redan under sitt första levnadsår. Därmed vare dock inte sagt att de ärver föräldrarnas typ av allergi. Om någon av föräldrarna har astma, så är det inget som hindrar att barnet i stället får t. ex. eksem. Vad som ärves är nämligen inte sjukdomen som sådan — om man nu får uttrycka sig på det sättet — utan en svaghet som gör att man lätt kan råka förvärva överkänslighet mot något utifrån kommande ämne som föräldrarna kanske inte alls har något obehag av.

Även om arvsanlagen inte kan påverkas vare sig genom medicin eller ingripanden i livsföringen, så kan man emellertid i någon mån förebygga att barnen drabbas av allergiska sjukdomar. Om en gravid kvinna vet att hon eller barnets far är allergisk, bör hon sålunda iakttä viss försiktighet under havandeskapet. Rimliga mängder av olika födoämnen kan en allergiker nämligen mycket väl tåla, medan frosseri i vissa maträtter och njutningsmedel kan framkalla överkänslighet. Den blivande modern bör därför i gör-ligaste mån hålla sig till normalkost. Att ge föreskrifter om barnets kost är i så fall svårare, eftersom de flesta födoämnen — om det vill sig illa — kan fungera som allergener. På "svarta listan" står både ägg, okokt mjölk, vete, bönor, fisk, kräftdjur, choklad, jordgubbar, tomater, morötter och päron. Några av dessa kan visserligen undvaras, men kom-jölken måste ju faktiskt finnas i barnets kost även om man, som författaren föreslår, kan gå en medel-väg: "då barnet hunnit upp i 10—12 månaders ålder, behöver inte den huvudsakliga födan bestå av mjölk, välling e. d."

*

En annan viktig detalj är att barn, som kan misstänkas ha allergiska anlag, bör skyddas för infektioner. En helt vanlig "förkylning" kan utlösa eksem eller astma och bör därför — om den ser ut att bli långvarig — bekämpas med alla till buds stående medel. Vidare bör — både i barnets och föräldrarnas intresse — bostaden hållas så dammfri som möjligt, och slutligen bör allergikern välja ett lämpligt yrke.

Ungdomar med anlag för allergi bör undvika att komma i kontakt med djur, kemikalier och blommor, och alla "dammiga" yrken måste betraktas som direkt hälsovådliga. Däremot tillråder docent Nilzén allergiker att bli kontorister, byggnadsarbetare, metallarbetare, sjömän och militärer — de tre sistnämnda kategorierna dock med vissa undantag.

För den som redan hamnat på fel plats blir situationen givetvis värre — i synnerhet som försäkringsväsendet inte godtar alla allergier som yrkessjukdomar. Ett känt exempel, som härom året diskuterades i Läkartidningen av docenten

Rimliga mängder av olika födoämnen kan en allergiker tåla — men frosseri är farligt!

Ernst B. Salén i Stockholm, gäller den s. k. printer-allergin som framkallas av gummi arabicum-extrakt som användes i vissa sprayvätskor vid färgtryck, och som hos överkänsliga personer kan framkalla astmaanfall. Andra exempel som docent Salén drar fram gäller allergi som framkallats av tropiska träslag, nickel, Persil, Radion, terpentiner osv. och som kan yttra sig i form av svårartad astma eller hösnuva. Varken dessa eller djur- och dammallergierna erkännes i svensk lag som yrkessjukdomar!

Vad de allergiska sjukdomarna beträffar är den svenska yrkessjukdomslagen alltså synnerligen bristfällig och fordrar en snar revision. Endast "vissa" yrkessjukdomar har där ansetts berättigade till ersättning, medan andra utelämnats — oberoende av hur höggradig arbetsförmåga de kan leda till. I sin sammanfattning konstaterar docent

Salén med rätta att "Varje lag om försäkring för yrkessjukdomar bör vara så avfattad att den skänker full rättvisa åt var och en som lider av i yrket förvärvad sjukdom". Att verkligen en sådan självklar sak skall behöva påpekas...

Fullt så ingående diskuterar naturligtvis inte Nilzén dithörande problem, men han ägnar också viss uppmärksamhet åt den omskolning som i många fall blir nödvändig när en allergiker av sin yrkessjukdom tvingas byta arbete. Och där är situationen inte särdeles bättre, eftersom "myndigheterna har givit alltför vaga direktiv. En person över 35 år t. ex. kan inte beredas omskolningsmöjligheter på statens bekostnad..."

Kan då inte de allergiska sjukdomarna motverkas på annat sätt än genom att den sjuke undviker kontakt med de ämnen han är överkänslig för? På den punkten kan man svara både ja och nej. Docent Nilzén framhåller upprepade gånger att det inte går att bota en allergi på samma sätt som man t. ex. botar lunginflammationer. Man kan tillfälligt häva sjukdomstillståndet med ACTH och cortison — men dessa preparat ger ofta så svåra biverkningar att de inte kan användas någon längre tid, och sedan behandlingen upphört återkommer också symtomen. Man kan också "desensibilisera" patienten, dvs. avlägsna hans överkänslighet för ett visst ämne genom att ge honom ett utomordentligt svagt extrakt av detta i form av en insprutning och sedan sakta men säkert öka doserna tills god motståndskraft uppnåtts. Men man kan inte på detta eller något annat sätt upphäva de ärvda anlagen. Ofta är allergikern känslig för flera olika ämnen, "och han kan på så sätt vid en tidpunkt vara känslig för ett ämne som han vid tidigare tillfällen inte alls har haft något besvär av".

*

Ingen behandling kan med andra ord ta bort benägenheten för överkänslighet — även om man mycket väl kan minska eller i bästa fall upphäva symtomen. Minst lika viktigt som den medicinska behandlingen är därför anpassning av levnadssättet och de förebyggande åtgärder som läkaren föreskriver från fall till fall. Den som vet med sig att ha anlag för överkänslighet gör alltså klokt i att ta reda på just — "Hur man skall klara sin allergi".

Anton Tjechov

läkare och författare

De litterärt intresserade vet vem Anton Tjechov var, men att han var läkare är nog inte lika känt som hans författarskap. I egenskap av landsortsläkare hade han tillfälle att skaffa sig för sitt skönlitterära arbete oerhört värdefull människokänedom.

Tjechov föddes 1860 i Taganrog vid Asovskasjön. Fadern var lanthandlare och hade många barn, men lyckades trots ekonomiska motgångar ge dem god uppfostran. Sonen Anton tog studenten och fick så småningom läkarpraktik, men författarskapet blev dock hans dominerande sysselsättning. År 1897, då han bodde i närheten av Moskva, fick han lungtuberkulos och tvingades att söka sig klimatbyte — Krim blev hans vistelseort.

År 1901 gifte sig Tjechov med skådespelerskan Olga Knipper, men äktenskapet blev kortvarigt — han avled 1904 och det är till halvsekelminnet av hans död denna artikel tillkommit.

De flesta av oss har någon gång stött på namnet *Anton Tjechov*, vi har antingen sett någon av hans pjäser eller läst några av de otaliga noveller och anekdotiska berättelser som tid efter annan dyker upp i svensk press. Men som människa är han ganska litet känd och visst är det svårt att skapa en bild av denne stor-ryss, som framför allt var en älskare av måttfullhet och djupt nedgrävda lidelser, vars liv var den begåvade landsortsläkarens kamp mot sjukdom — både egen och andras — en kamp med teaterchefer och skådespelare som gärna ville spela hans pjäser men hade så svårt för att finna den enkla och rena ton som var nödvändig för att hans skådespel skulle ge ett intryck av liv.

Men pjäserna skrev han relativt sett ganska sent under den korta tidrymd han fick leva, de korta berättelser som vi nu ser översatta är till största delen sådana som Tjechov skrev i början av sitt författarskap. Dessa berättelser, som regel endast anekdoter, men vittnande om en skarpsinnig och karakteristisk uppfinningsförmåga, skrev han under pseudonymen "A. Tjechonte" och de publicerades till största delen i humoristiska tidskrifter. Hur många sådana historier han skrivit visste han knappast själv, vilket framgår av hans svar när han en gång blev direkt tillfrågad om saken:

— Omkring tusen, var hans svar.

Men när hans novellsamling "Skymning" fick hela akademipriset började han slå av på skrivtaktan. Då

var han redan känd och man talade om varje ny berättelse av honom, han var välkommen på varje redaktion — även om det fanns personer som hävdade att han var en "idélös" författare. En av dessa var den dåvarande ungdomsledaren Michajlovskij, en man vars inflytande gjorde att ett starkt och enhälligt erkännande lät vänta på sig. Under denna period av sitt liv deltog Tjechov i huvudstadslivets brusande nöjesvirvar, ibland i Moskva, ibland i Petersburg, han umgås i författar- och konstnärskretsar, tycker om tillställningar av olika slag. Går ofta på teater, tycker om spirituella samtal och reser mycket, både i Ryssland och utomlands. Han är levnadsglad, som alltid blygsam, och lyssnar och iakttar mer än han själv talar...

Hans livsinställning kan kanske illustreras med en händelse, som inträffade en gång när Tjechov var ute och åkte i en lätt droska tillsammans med en man som var verksam på Konstnärliga Teatern i Moskva. Kusken hann inte köra ur ett spårvägsspår, droskan kolliderade med spårvagnen och välte. Stor oro uppstod, förskräckelse speglades i de förbipasserandes ögon, skrik hördes. Men både Tjechov och hans vän reste sig oskadade. Vännen sa:

— Nu var vi bra nära döden!

— "Att dö hade inte varit det värsta", sa Tjechov, "men vid graven skulle Goltsev ha hållit ett avskedstal — det hade varit betydligt värre." (Goltsev var en framstegsvänlig och hederlig journalist som var känd för att hålla långa och urtråkiga tal.)

Vid denna tid beskrivs Tjechov som en välväxt man med svallande, tillbakastruket, kastanjefärgat hår, ett litet skägg och mustascher. Hans rörelser var måttfulla och han verkade anspråkslös, men inte överdrivet blyg, han hade en djup väljudande basröst med en aning storrysk dialekt, intonationen var smidig och övergick till och med i en lätt sjungande ton, dock utan minsta sentimentalitet och absolut utan den minsta tillgjordhet. Efter en stunds samvaro med honom tycks två saker ha kommit i förgrunden. Det ena var en inre jämvikt, ett oberoendets lugn, det andra hans leende. Det visade sig plötsligt, snabbt, och försvann lika hastigt igen. Brett, öppet, över hela ansiktet, men alltid bara kortvarigt — ungefär som när man plötsligt kommer ihåg att man inte bör småle längre. Detta leende var ett familjedrag, på samma sätt log hans mor, hans syster och i synnerhet hans bror Ivan.

Tjechov ville skriva för teatern, hans två komiska enaktare "Björnen" och "Frieriet" tillhör fortfarande de pjäser som spelas — inte bara av större scener utan också av teateramatörer landet runt. Hur lång tid det hade tagit för Tjechov att skriva dessa pjäser vet man inte, men "Ivanov" — en av hans många pjäser och antagligen den tredje i ordningen efter de två tidigare nämnda — skrev han på åtta dagar. Det var den första pjäs han fick uppförd på en större teater — Korsjs privatteater i Moskva — men framgången var ojämn och för en privatteater var detta detsamma som ett misslyckande. I Moskvas teaterkretsar fanns det då i synnerhet två kritiker som man lyssnade till — Flerov-Vasiljev och den sprättige Petter Kitjejev. Den senare skällde grundligt ut pjäsen och försökte med alla möjliga skäl bevisa att Tjechov inte kunde vara skald, eftersom han var läkare. Flerov kritiserade också pjäsen ganska hårt, men slutade ungefär så här: "Och likväl kan jag inte komma ifrån intrycket att den unge författaren är verkligt begåvad." En tanke, som inte endast undgått kritikerna, utan också författaren, var den att denna begåvning krävde en ny och särskild inställning från teaterns sida. En inställning som långt senare skulle resultera i "den moderna teaterns" födelse.

Men Tjechov var inte ständigt sysselsatt med sitt författarskap, han arbetade varken för någon speciell tidning eller för någon teater. Han var läkare och var stolt över det. På gården Melichovo, dit han flyttade från Moskva, tyckte han mycket om att ha bönderna till patienter — i synnerhet tycks han ha haft många kvinnliga patienter, ty vid ett tillfälle meddelade han en vän att det i denna trakt fanns en mycket hög procent kvinnosjukdomar. På förteckningen över mottagningarna, vilken han förde i form av särskilda lappar som han stack på en spik, översteg antalet besök på ett år åtta hundra. Hur stort värde han än satte på sitt läkardiplom trängde dock författarens verksamhet ab-

solut undan läkarens. Ibland sårade det honom och han kunde säga:

— Förlåt, men jag är läkare.

Men efter den första fantastiska skrivfebern, ägnade han inte heller författarskapet all sin tid. Han skrev inte så mycket och ihärdigt som till exempel Tolstoj, inte heller som Gorkij när han bodde på Capri. Tjechov läste mycket, men inte till överdrift, och nästan enbart skönlitteratur. Bland dem han satte högst var fransmannen Maupassant. Kanske han kände den tid han tillbragte i sysslolöshet som ett utslag av improduktivitet. Något sådant kan man i varje fall få i tankarna då man erinrar sig vad han sagt om en annan rysk författare, Gneditj: "Det är den verkliga författaren. Han kan inte låta bli att skriva. I vilken situation man än försätter honom kommer han att skriva — en novell, berättelse, komedi, en anekdotsamling. Han har gift sig med en rik dam, han är inte tvungen att tjäna pengar, men han skriver bara ännu mer. När han inte har något ämne att skriva om, översätter han."

I vilken skriande kontrast står inte detta uttalande till ett brev som Tjechov skrev från Jalta, där han tillbringade största delen av slutskedet i sitt liv. Brevet är skrivet efter det att hans mer betydande dramatiska arbeten — "Måsen" (1898), "Onkel Vanja" (1899), "Tre systrar" (1901) — med växlande framgång spelats. Det är ett dokument från den tid då Tjechov skrev sin sista och kanske mest betydande pjäs "Körsbärsträdgården".

"Om jag skriver något som liknar en pjäs, då blir det ett lustspel. Jag skriver fyra rader om dagen och även det under outhärdliga plågor. Vädret är förskräckligt, vinder tjuter häftigt, snöstormar rasar, träden böjer sig. Med mig är det inget fel — jag är frisk. Jag skriver. Fastän långsamt, så skriver jag i alla fall. Jag kan på inga villkor bli varm. Jag har försökt skriva i sovrummet, men det blir inte något resultat av det: på ryggen är det varmt från kaminen och på bröstet och händerna är det kallt..."

Och även om Tjechov bara skrev fyra rader om dagen blev "Körsbärsträdgården" färdig och uppfördes i Moskva samma år (1904) som Tjechov dog. Tillsammans med sin hustru — skådespelerskan Olga Knipper — hade han rest utomlands för att bli botad från sin sjukdom, men i den tyska staden Badenweiler andades den begåvade landsortsläkaren sin sista suck. Det var den 15 juli 1904.

Vad är det då som gör att man fortfarande läser Tjechovs noveller och ser hans pjäser med så stor behållning? Vad är det som gör att vi känner oss så rörda av dessa människors beteenden, lever med i deras lycka och olycka? Kanske ligger förklaringen trots allt i att han var läkare och kanske den amerikanske författaren Sherwood Anderson i sin novell "En vandring i månskenet" har gett det bästa svaret:

(Forts. å sid. 26)

Den nya moderskapsförsäkringen

är inbyggd i svenska folkets obligatoriska sjukförsäkring och träder liksom den i kraft den 1 januari 1955. Det är alldeles naturligt att folk i allmänhet frågar sig vad nu detta innebär och vi skall här kortfattat — liksom tidigare skett ifråga om sjukförsäkringen och läkemedelsreformen — lämna en redogörelse för den tredje formen i det system, som får sin premiär vid årsskiftet.

1 När kommer den nya moderskapsförsäkringen?

Reformen träder i kraft samtidigt med den allmänna sjukförsäkringen och läkemedelsreformen — alltså den 1 jan. 1955.

2 Vilka kvinnor omfattar försäkringen?

Moderskapsförsäkringen omfattar alla kvinnor som är obligatoriskt försäkrade enligt sjukförsäkringslagen, d. v. s. praktiskt taget alla barnaföderskor i landet.

3 Vilka förmåner utgår?

Förmånerna består av: a) Utgifter i samband med själva förlossningen, b) Kontantbidrag.

Alla försäkrade har rätt till ersättning för förlossningsutgifter. Alla ha också rätt till den del av moderskapspenningen som kallas *grundpenning*.

För de kvinnor, som är att betrakta som löntagare och förvärsarbetande redogöres närmare under följande punkter.

4 På vilket sätt utgår dessa förmåner?

Ersättning för *förlossningsavgifter* lämnas på så sätt, att sjukkassan betalar vårdavgiften på allmän sal på förlossningsanstalten (BB, KK etc.). Dessutom ersätter kassan normalt hela resekostnaden till förlossningsanstalten. För hemresan får man själv svara för kostnaden upp till fyra kronor. Kostar hemresan mer betalar sjukkassan resten. Vid hemförlossning är barnmorskevården fri, men behöver läkare tillkallas får man ersättning från sjukkassan för läkararvodet på samma sätt som vid sjukdomsfall, alltså vanligen med 3/4 av kostnaden.

Sådan läkarvård före förlossningen, som har med havandeskapet att göra, lämnas

kostnadsfritt genom den s. k. förebyggande mödravården.

Grundpenningen, som utgår till alla som föder barn, utgår med ett belopp av 270 kronor. Av beloppet kan 135 kronor lyftas sedan havandeskapet gått in i sjunde månaden. För den som får tvillingar höjes grundpenningen med 50 pro-

cent till 405 kronor. Barn tillägg utgår till barnaföderska, som har ett eller flera barn under 10 år i hemmet. Barn tilläggets belopp är vanligen 20 kronor, varför ersättningen i sådana fall normalt blir 290 kronor.

5 Hur är det ordnat för förvärsarbetande kvinnor?

Löntagare över 16 år som tjänar minst 1.800 kronor om året skall enligt den nya

sjukförsäkringen vara försäkrade för tilläggssjukpenning vid sjukdom. Dessa kvinnor som är obligatoriskt försäkrade för tilläggssjukpenning får tilläggsspenning då de är borta från arbetet i samband med förlossning och därmed förlorar sin arbetsinkomst. De måste emellertid ha varit försäkrade för tilläggssjukpenning ända sedan havandeskapets början. Tilläggsspenningen är lika stor som tilläggssjukpenningen är under de första 90 dagarna av en sjukdom. Ersättningen från sjukkassan vid barnsörd blir alltså densamma som om kvinnan hade varit sjuk.

Till skillnad från grundpenningen är tilläggsspenningen en dagsersättning, d. v. s. ett löpande bidrag, som utgår efter olika inkomstlägen (märk dock att 3 kronor per dag av denna ersättning ligger i den grundpenning som alla får).

År årsinkomsten t. ex. 5.000 kronor blir tilläggsspenningen 6 kronor om dagen. Tar barnaföderskan ut 90 dagars ledighet får hon alltså sammanlagt 540 kronor i tilläggsspenning. Tillsammans med grundpenningen på 270 kronor blir då hennes moderskapspenning 810 kronor, var till förut nämnts kan komma barn tillägg. Med tanke på att moderskapspenningen liksom sjukpenningen är skattefri motsvarar denna i genomsnitt ungefär 2/3 av den normala arbetsinkomsten.

6 Hur lång tid kan förvärsarbetande kvinna få ersättning?

Tilläggsspenningen kan dock inte betalas ut för mer än 90 dagars bortvaro på grund av havandeskap och förlossning. Den betalas vidare endast för sådan ledighet, som tas ut i ett sammanhang och som ligger inom en tidsrymd av 45 dagar före och 90 dagar efter förlossningen (d. v. s. ledigheten börjar tidigast 45 dagar före den beräknade förlossningsdagen och

ETT DYRT BRÖLLOP

(Forts. fr. sid. 15)

derliga avsikterna hos "spelevinken". I stället hyrde han hotellet i god tid och ordnade med musik och på hyllan i skafferiet växte flaskornas antal. Pontus tyckte inte om knussel och nu när han rustade till bröllop för yngsta jantan så ville han slå på stort.

Brudgummen tog in på hotellet när han kom — ja, det var många som hoppats i det längsta att han inte skulle komma, att hans löften inte gällde för mer än en skojarväxel, att han var lika falsk som hans ögon var fagra. Men han kom och han hade en vithårig mor med sej och henne pysslade han om, så att pigorna på hotellet nästan blev generade. Dessutom följdes han av en bror, som också han var en fulländad fruntimmerskarl. Och det var denna bror som... Nej, vi ska inte gå händelserna i förväg. De medel som livet använder sej av för att förändra och påverka människor är i allmänhet enkla, ryckta ur sitt sammanhang blir de oförklarliga.

Det var ett vackert och ståtligt brudpar som togade opp mot altaret i gamla brukskyrkan. Kvinnorna snöt sej och torrade tårar. Naturligtvis var kyrkan proppfull och kvinnorna var i majoritet. Nu kunde de unna sej att njuta av ståten och de kunde också unna Farbergs granna Svea att få sej en grann karl. Fast på botten hos en del molade avundsjukan, och det var både en och annan som spådde i olyckans svarta kaffesump vid hemkomsten efter vigseln.

Allt såg ut att gå bra — och strängt taget gick allting efter programmet. Pontus Farberg mullrade till och med fram ett tal under sin mustasch, ett tal som rörde brudgummens vithåriga och glas-sköra mor där hon satt vid Pontus' sida. Hon verkade för bräcklig, för skör, bland dessa människor, och hon hade väl aldrig hållit i så många arbetsnåvar som under

denna dag. Men när hon talade för sin son, så visade det sej att bräckligheten bara var sken, det var en elektrisk gestalt som gav bröllopsfolket mycket att tänka på.

Och sen skålade man och skålade många gånger. Pontus Farberg skålade mest och gladast, hans ansikte sken av välgångsönsknningar, han solade sej i den glans brudgummen gav åt hans dotter, trots att hon glänste så vackert själv. Det kanske blev ett par glas för mycket för Pontus. Det är ett svårt balanseringsnummer att hålla måttan när man är glad, då känner man sej stark, då vill man ta i famn, då vill man göra andra glada. När det kom till förfriskningarna hade Pontus helst behövt den förfriskning man får vid ett öppet fönster.

Nu fanns det diskreta rum på hotellet och behandlingen var vattentät. Det var mest för andra ändamål man höll ett par av rummen. Dit lotsades Pontus Farberg för att bli restaurerad. Och där hände det skamliga rånet. I verkligheten var det en bagatell, ett infall, en lust som fullföljdes utan tanke på konsekvenserna.

Brudgummens bror var en av lotsarna, det var han som försiktigt stjälpde omkull Pontus på sängen och som lyfte opp benen och tog av Pontus skorna, det var han som månade om Pontus med kuddar och gav honom vatten att dricka. Han hade från första stund fascinerats av Pontus' buffelhorn till mustasch. Aldrig hade han sett något liknande, nånting så förkrossande mäktigt i ett mansansikte. När han blev ensam med Pontus for fan i fingrarna på honom. Efteråt hade han kunnat hugga av den hand som var skyldig till brottet. Han klippte av mustaschen med en nagelsax han alltid bar på sej, klippte av det ena hornet och lät det andra sitta.

Pontus sov en mäktig sömn och vaknade först på nattkroken och stultade hem utan att ha mött en människa. Hotellet var tomt, brudparet sov eller lekte ivriga kärlekslekar.

Vid högmässotid vaknade Pontus och det var ett uppvaknande. Hans käring höll på att tappa kaffebrickan av förvåning.

— Va i jösse namn har du gjort med dej?

— Jag?

När han fick se sej i spegeln blev han vild.

— Du får ta den andra också, sa käringen.

Då blev han ännu vildare. Han dängde spegeln i väggen så att bitarna skvatt. Sen sökte han efter den glädje som han funnit i glaset dagen förut, men nu fanns det bara drägg i botten, bitter salta, jävelskap. Inte kunde han gå ut, inte ville han ta ajö av brudgom och brud och han tog inte emot den hälsning han fick från den vithåriga. Han sökte och sökte i sitt minne efter vem gärningsmannen kunde vara. Han kunde inte gå till hotellet och fråga och bli till åtlöje.

Först på måndan klarnade det opp och molnen skingrades kring hans panna. Då kom han ihåg att mågens bror hade haft en sax oppe när de stog i vestibulen på hotellet och väntade på att brudparet skulle komma från fotografen. Och så stärkte han sej med överblivet bröllopsbrännvin och gick för att ta hämnd och rentvå sej fränn nesan. Men bröllopsgästerna var farna, brudparet likaså. Och när det gick upp för honom, vart han ligandes i issörjan på torget och utstötte de rysligaste ederna.

Och så kom det sej att skadeglädjen fick nånting att sysselsätta sej med en tid framöver. Pontus Farberg blev folkskygg. Han blev aldrig riktigt samma människa, det var som om det var svårt att tro på hans slätrakade ansikte, och han märkte det själv. Säkerheten var borta.

Det var ett dyrt bröllop han fick hålla för sin yngsta janta. Och hon? Ja, hon kom till Stockholm och fick det bra.

Teckningar: *Elsie-Britt Stenqvist*

börjar senast på förlossningsdagen). Därmed ger man i regel möjlighet till ersättning under så lång tid, som en kvinna enligt arbetarskyddslagen har rätt eller är tvungen att vara borta från arbetet i samband med förlossning.

7 Kan man erhålla olika former av bidrag samtidigt?

Blir kvinnan sjuk någon gång under de 45 dagarna räknat från förlossningsdagen, kan hon inte få grundsjukpenning från sjukförsäkringen eftersom hon då redan har grundpenning från moderskapsförsäkringen. När man har tilläggspenning från moderskapsförsäkringen kan man inte samtidigt få tilläggssjukpenning från sjukförsäkringen eller daghjälp från arbetslöshetsförsäkringen. Den som lämnar oriktiga uppgifter kan gå miste om ersättning från moderskapsförsäkringen.

8 Hur ställer det sig med frivillig försäkring?

För vissa kategorier av kvinnor uppstår här, liksom ifråga om andra försäkringsformer vissa svårigheter. De som är frivilligt försäkrade för tilläggssjukpenning inom sjukförsäkringen — alltså egna företagare, lantbrukare, hemmafruar m. fl. — kan inte få motsvarande tilläggsförmåner från moderskapsförsäkringen. Orsaken härtill är bl.a. att till en sådan försäkring endast de skulle anmäla sig, som räknade med att få barn, och den skulle därför bli mycket dyr för de försäkrade.

9 Hur fördelas kostnaderna — och hur går det med den behovsprövade mödranhjälpen?

Den årliga bruttokostnaden för moderskapsförsäkringen beräknas till 47 milj.

kronor. Härav faller ungefär 20 milj. kronor på vardera de försäkrade och staten, resten betalas av arbetsgivarna.

En stor del av de försäkrades och statens kostnader — 6 resp. 10 milj. kronor — motsvaras emellertid av utgifter för den nuvarande moderskapsbjälpen m. m., vilka kommer att falla bort.

Den behovsprövade mödranhjälpen skall t. v. bestå oförändrad vid sidan av moderskapsförsäkringen. Det blir alltså även i fortsättningen möjligt att i fall av behov få mödranhjälp med högst 600 kronor (800 kronor vid flerbörd) utöver det försäkringsmässiga stödet. Mödranhjälpens totala omfattning väntas dock minska avsevärt till följd av de kraftiga förbättringarna av den generella hjälpen. Frågan om mödranhjälpens fortbestånd skall prövas i samband med den nya socialhjälpens som skall träda i stället för vår numera föräldrade fattigvård.

Vår tids störste sagoberättare

Det finns väl få sagoberättare som haft en större publik eller fascinerat ett större antal människor, både vuxna och barn. Mickey Mouse, Kalle Anka och alla de otaliga andra djur som Walt Disney gett själ och liv åt i sina berömda filmer ingår ju som oundgänglig ingrediens i vårt sekel. Det är ingen tvekan om att man utan vidare kan kalla Walt Disney för vår tids största sagoberättare.

Hur han kommit därhän är en ganska fascinerande historia som ingalunda är så enkel som man skulle tro. Disney som idag är mångmiljonär och väl en bland de få i Hollywood som inte i någon högre grad behöver frukta konkurrensen från televisionen startade egentligen sin karriär med en rejäl konkurs och under många år framåt hade han alltid en ganska osäker ekonomi, dock mest beroende på sin våldsamma experimentlusta, som ju dock så småningom skulle visa sig ge resultat. När han gjorde sin första konkurs var han inte mer än 21 år och hade startat en firma som tecknade sagor. Affärerna gick emellertid dåligt och han fick klappa ihop. Men han trodde på sina teckningar och idéer och lyckades intressera en filmman i New York. Innan det blev någon affär av gick emellertid mannen i konkurs och det kanske var likaså gott som utvecklingen sedan gestaltade sig. Disney släppte nämligen inte taget, utan skramlade ihop pengar och for till Hollywood för att försöka intressera de mäktiga herrarna där för tecknade filmer. Filmmännen var inte över sig entusiastiska för Disneys idé och rådde honom att åka tillbaka till New York. Men Disney ville stanna i Hollywood och slog sig ihop med sin broder Roy, som skulle sköta det finansiella. De anställde några medhjälpare och så satte de igång att göra sina första tecknade filmer. De fick kontrakt med en filmman från New York och det hela gick någorlunda. Disney ville emellertid utvidga och experimentera och åkte upp till New York för att tala med sin finansiär. Denne var emellertid inte alls villig att satsa pengar på några experiment och kontraktet revs. Disney vågade inte tala om detta för sin broder utan telegraferade hem att allt var bra och att han var på väg hem med en strålande idé. När han satt på tåget hade han inte den avlägsnaste aning om vad han skulle hitta på. Han satte dock igång att rita men förkastade det ena förslaget efter det andra. Till slut började han rita möss och blev så road så han satte igång på allvar. Här var idén, en mus, och Mortimer Mouse skulle den heta. Hans hustru som var med på resan föreslog i stället Mickey Mouse. Och så var den figur född som senare skulle fascinera en hel värld.

Så fort han kom hem satte han igång

Mannen bakom "Snövit", Kalle Anka, Mickey Mouse och andra sagofigurer presenteras här av Anders H. Ångström

med en febril verksamhet. Det var just efter Lindbergs lyckade Atlantflygning och den första serien skulle heta "Det tokiga flygplanet" med Mickey som förare. Han gjorde en till där Mickey skulle vara en äventyrshjälte i stil med Douglas Fairbanks. Disney åkte sedan upp till New York för att försöka placera sina filmer, men ingen ville ha dem. Ljudfilmen hade just gjort sitt intåg och ingen ville köpa stumfilmer längre. Disney var nära ruinens brant, men lyckades till slut hitta en finansiär som var villig att satsa på en ny film med ljud. Disney återvände hem och gjorde den tredje med Mickey som ångbåtskapten där han själv var rösten.

Den 19 september 1928 hade filmen premiär på en liten biograf i New York och gjorde en sådan enorm succé att den mycket snabbt flyttades över till New Yorks största. Och därmed var Disney igenom och hade blivit ett namn.

Under de tjugofem år som gått sedan dess har naturligtvis massor av saker hänt, men fortfarande är det dock Mickey Mouse och Kalle Anka som man främst förbinder med Disney och som han heller aldrig helt övergett. De har gått över hela världen och fortfarande kommer över hälften av Disneys inkomster från andra länder än Amerika. Till och med

bakom järnridån försöker man då och då köra upp hans filmer, trots ett statligt förbud. Men Disney vilar ingalunda på sina lagrar utan är ständigt i arbete på nya uppslag, beredd att satsa sitt sista öre på en ny idé om han tror på den. Typiskt för Disney är att just när de tecknade kortfilmerna i slutet på trettiotalet slagit igenom och han i lugn och ro kunnat fortsätta att producera sådana, han trots alla varningar satte allt han ägde plus ett stort lån på en tecknad långfilm. Det var den nu historiska Snövit som släpptes ut 1937 och på sitt triumftåg över världen tills nu dragit in mer än 60.000.000 kronor och den kostade inte mer än 7.500.000 kronor att göra. Den enorma succén med Snövit stabiliserade hela Disneys bolag och han kunde fortsätta på den inslagna vägen och göra fler tecknade långfilmer. Bland de mest berömda är ju Pinocchio, Dumbo, Bambi och Askungen samt den senaste Peter Pan. Askungen som släpptes ut så sent som 1950 har redan idag dragit in över 40 miljoner kronor och kommer naturligtvis att dra in än mer i framtiden. Ty varje år föds ju en ny generation som inte sett filmerna och de kan ju nästan vevas i oändlighet.

Men Disney har de sista åren även börjat syssla med produktion av annan film än tecknad. Under kriget frös en del av de amerikanska filmbolagens inkomster fast i Europa och Disney var bland de första som utnyttjade pengarna till inspelning av film i Europa. Han ansåg att det var för vanskligt att flytta sin stab och tekniska utrustning för tecknad film till Europa, men vanlig film skulle gå bra. Så han satte igång i England med "Skattkamarön", fortsatte med "Robin Hood", "Svärdet och rosen" som blivit verkliga kassasuccéer och håller just nu på med en film i Skottland "Rob Roy".

Bland de mer märkliga avdelningarna hos Disney är också hans kortfilmer om djur. Det läggs ned ett ofantligt arbete och en massa pengar på dessa, men så är de också helt fantastiska och kan gott mäta sig med Sucksdorfs. Alla minns väl de förtjusande filmerna om sälarnas ö, bäverdalen, hjortarnas dal som trots att de bara var kortfilmer drog enorm publik till sina biografier. Denna kortfilmsavdelning vårdar Disney fortfarande ömt och fler sådana filmer lär vara att vänta.

Disney är väl ingen djuplodande konstnär som sysslar med komplicerade psykologiska faktorer eller dramatiska subtiliteter. Men han är älskvärd och förtjusande, med sinne för de små nyansernas betydelse, försedd med humor och livsglädje. Och framför allt är det väl hans glädje och förmåga att berätta en historia, att dikta gestaltande som gjort honom till vår tids stora sagofarbror.

Skrivares sommarmedemödor

av

SVEN O. BERGKVIST

Det var en mycket varm sommardag. Då och då tittade solen in i det kvava rummet och kastade ett knippe strålar på skrivbordet, framför vilket skrivaren satt och knackade på sin maskin. Skrivaren var irriterad och slog betydligt hårdare på tangenterna än vad han behövde. Ibland läste han igenom det han skrivit och kliade sig resignerat i huvudet.

— — —
"När alla hade samlats kring julgranen, både barn och stora, knackade det på dörren. Julgranen, som var klädd i gula och gröna och gredelina konfekt och flaggor i många färger och ljus som tindrade, stod mitt på golvet. Det knackade på nytt på dörren. Då tindrade barnens ögon.
— Ska ni inte svara, barn? undrar morfar och tittar på sina barn..."

— — —
Läser skrivaren. — Nej, nej, nej, säger han förtvivlat. Och sliter papperet ur maskinen, torkar svetten ur pannan, river av sej skjortan, kastar det dumma, vita papperet på golvet bland de andra hundra halvskrivna, kasserade, sönderrivna manuskriptidorna, river till sej ett nytt ark, pressar det med våld in i maskinen, svettas, svettas ännu mer, springer upp och öppnar fönstret, drar ner rullgardinen för solstrålarnas skull och sätter sej för hundra tredjedje gången ner vid skrivbordet och knackar ner titeln — på jultidningsnovellen som måste vara färdig i dag, ja, det är absolut sista dagen; han har lovat redaktören manuskriptet senast om två timmar, honoraret har han redan fått (och gjort av med) och jultidningen går i press när som helst och innan dess skall tecknaren ha novellen och göra teckningar..."

— — —
Detta handlar om en skrivares sommarvedermödor — därmed inte sagt att det tillgår på detta sätt när det gäller julnoveller överhuvudtaget. På bordet ligger nu i alla händelser en beställning på en julnovell. Dylrika brev brukar utsändas när sommaren står i sitt rikaste flor. Det är varmt, skrivaren svettas — som alla

andra människor svettas även han. Solen skiner, fåglarna kvittrar och nedanför rullgardinens kant lyser det grönt och så lyser det av en massa blommor. En och annan människa går förbi på vägen med badbyxor i näven och med brunbrända ryggar. Skrivarens rygg är vit och han knackar ner titeln för hundrasjunde gången.

— — —
"Barnen sa: — Stig in. Och de tittade på morfar som satt tyst och tänkande.
— Varsågod, sa morfar plötsligt.

Och då, just då kom tomten in med en säck på ryggen, han ställde ner säcken på golvet och frågade om det fanns några bra ljus i rummet. — Ja, sa morfar högtidligt."

— — —
Skriver skrivaren. Nej, nej, nej. Skrivaren pustar. Det här stämmer inte. Och snart ringar kanske redaktören igen. Snart kommer tecknaren. Snart går tidningen i press. Skrivaren fryser i sommarvärmen.

— — —
"Då bjöd morfar på julmust", skriver han i vild förtvivlan. Och rusar upp, stupar i alla papperen och i skjortan, tar emot sej med händerna, reser sej, rusar vidare ut i köket, öppnar skafferidörren — men där finns inte ens en läskedryck. Då går han fram till vattenkranen, vattnet är unket. Han står ändå en stund och dricker. Här i köket finns inga rullgardiner, han ser ut genom fönstret och det gör ont inom honom inför allt det vackra. Det är sommar, det glittrar och lyser. Några kommer och cyklar, de är bruna på ryggarna och han själv är vit på sin rygg. Skrivaren vitnar ytterligare inför grönska och blommor, strålande sol och glada, pladdrande människor.

Han springer tillbaka till rummet och skrivmaskinen.

Nu börjar han med att riva ur papperet och sätta in ett nytt. Därefter knackar han ner julnovellens titel. Han placerar så julgranen på plats, sätter morfar där han skall sitta och barnen där

de skall sitta. Han placerar ut de andra människorna kring julgranen, barn, barnbarn och släkt. Barnens ögon tindrar.

"— Det knackar på dörren, säger morfar till barnen. Morfars ögon glänste till och han undrar om inte barnen skall svara. Morfar vet att det är jultomten som knackar, han ler. Barnen vet inte vem det är som knackar..."

Då, just då, knackar det verkligen på dörren.

— Stig in! ropar skrivaren och fortsätter att skriva.

Någon stiger in. Det är ingen tomte. Skrivaren ger mannen ett argt ögonkast. Han vill inte bli störd nu. Samtidigt tänker han på något helt annat — han undrar om han helt enkelt skall ta och kassera morfar; morfar har egentligen varit till besvär från den första, kastade sidan. Morfar bara trasslar till det hela. Helt säkert skulle novellen bli bättre utan morfar.

— Jag är ombud för en ny slags sololja, säger mannen vid dörren.

Skrivaren svarar inte, han tänker. Han river ur papperet, får tag i en penna och drar ett stort, tjockt streck över morfar.

— Jag är ombud för en ny slags sololja, upprepar mannen. Någoting alldeles extra... helt enkelt enastående... en nyhet!

— Jag kasserar morfar, säger skrivaren. Han kan i alla fall inte dansa kring granen.

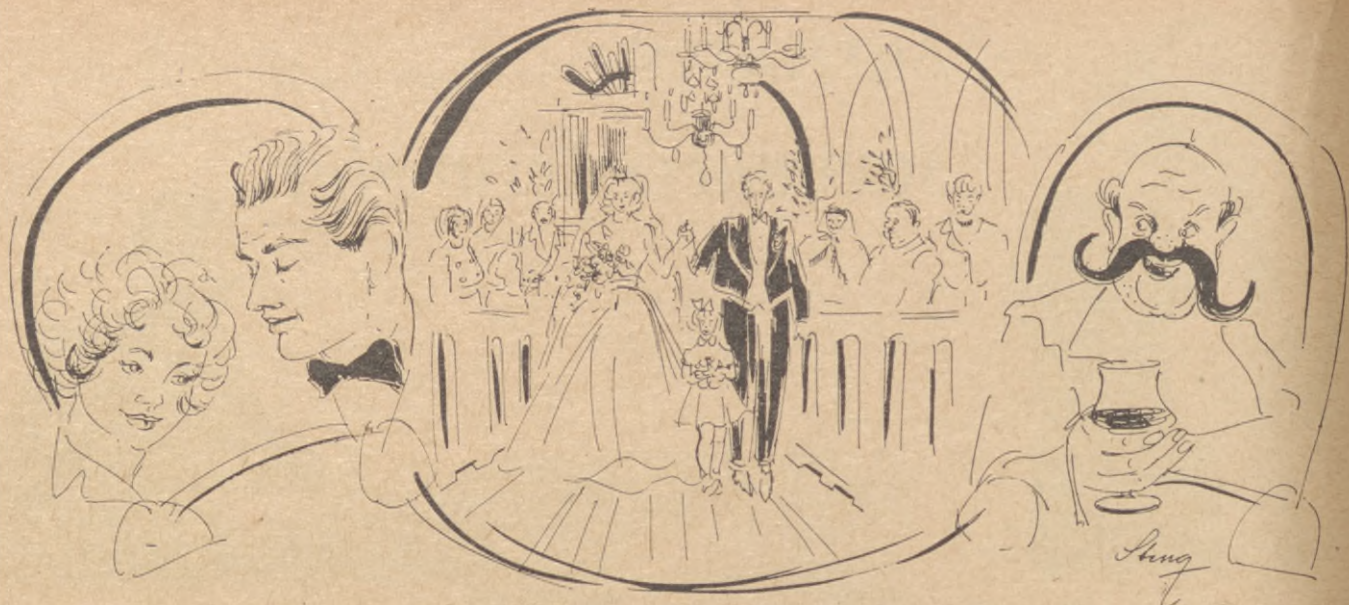
En sekund senare hör skrivaren någon som slänger upp dörren, snubblar i fars-tun och kastar sej nerför trappan. Ivriga, nervösa steg försvinner därute på vägen. Och skrivaren ser upp och ser att mannen är försvunnen.

Då börjar han på nytt.

"Utän att det knackade på dörren öppnades den sakta och ljudlöst och in trädde tomten med sin stora säck, den var alldeles brun på ryggen och..."

Längre hinner han inte. Det ringer i telefonen. Det ringer och ringer i ett. Det var en envis människa, säger skrivaren

(Forts. å sid. 26)

ETT DYRT BRÖLLOP

Av STIG SJÖDIN

Han krängde som en flateka i guppig sjö. När han fick styrsel på kroppen tog han några stadiga steg, sen gick han över stag igen och låg på näsan i issörjan.

Då gluttade järnhandlarn ut och fick höra hans tirad, hans jämmer och lömska planer. Det kom folk ut från kaféet i hörnan av torget. Också de lystrade förvånat. Därför stod det inte på förrän alla visste att Pontus Farberg var på väg att begå rysliga ting.

Pontus bar brukets vackraste mustasch, den var rödbrun, den krökte sej som vackra buffelhorn kring hans mun och bara anblicken av den hade gjort mången lågmäld och högaktningfull. Hade Pontus Farberg vetat att mustaschen bar fröet till stor tragik i sej, hade han kanske inte dragit sej för att kapa den — om inte helt och hållet, så i alla fall reducerat den till vanligare och diskretare proportioner. Men det låter jag vara osagt. Och då skulle denna historia blivit oförtäld, och ett människoöde hade i grunden sett annorlunda ut.

Pontus Farbergs yngsta jänta serverade på hotellet. Hon var som Pontus själv storväxt, frodig, och glad och hon hade hand med karlar. Det behövdes på hotellet. Serverade förresten? Hon bar fram öl. Skötte bakfickan och de evigt törstiga. Hon hade ett hår som lyste och hade samma färg som faderns mustasch. Annars var hon alldaglig.

Pontus Farberg hade flera döttrar och ett par pojkar också. De satt alla placerade i stadiga äktenskap och det är knappast troligt att Pontus haft några brydrier för den yngsta jäntan i den vägen, hon skulle väl när tiden var mogen hitta en karl och gifta sej. Av kärlek eller tvång. Det ena så gott som det andra. Nog

dög Svea Farberg som äktenskapligt objekt, fast det var inte sagt att hon nöjde sej med vem som helst.

Samma öde som försett Pontus med den imposanta mustaschen ordnade så att dottern fick fästman, en fästman som skilde sej från mängden på många vis. Dock inte till det yttre så värst mycket. Jo,

han såg på honom och han var så vacker som den prins han spelade i den operett, som utgjorde hans vardag.

Han hade plötsligt uppenbarat sej på hotellet i sällskap med några andra, satt sej vid ett av Sveas bord och gjorde heder åt öltyskens pilsner, den som hade anseende i flera bondsocknar. Han hade gett Svea komplimanger för hennes sköna hår.

— Fröken har ju en riktig gloria kring huvet, sa han.

Att gloria var nånting fint begrep Svea, och om nyckeln till faderns stolthet låg

Pontus låg och kravlade i issörjan på torget

i hans mustasch, så gick den rakt till Sveas hjärta, som sade att hennes hår var vackert. Om det inte fanns bitoner i artigheten.

Svea rodnade och blev ännu skönare. Hon var för längesen utled på noiset och stjärtdaskarna, såsom detta slags nöje bedrevs på hotellet, tillropen kunde hon utantill, de tafatta förslagen och de grova krokarna hade aldrig lockat henne. Och nog fick hon veta att hon var stram. Den som kommer från sämre folk ska inte vara högfärdig! Det var en stående visa som Svea Farberg fått höra. Men hon avväpnade med sin gladlythet, och när den inte räckte till, ja då förkrossade hon med att vara så högfärdig som möjligt och då markerade hennes granna härman hennes oätkomlighet.

Men den här vänligheten, framsagd av en som kunde spetsa ord på tungan, en som hade till yrke att kunna det, och som visste vilka vägar man ska beträda när man vill komma innanför kvinnlig fjärrhet — den vänligheten hade Svea inget skydd för. Hon rodnade skönt och log. Så placerade han en fribiljett i hennes hand och tog sej gratis in i hennes hjärta.

På kvällen förvandlades han till den mystiske Mr X och blev sedan prins och fick sin hjältinna. Och sjunga kunde han. Men han försmådde den djärvt målade hjältinnan när det hela var över och drog sej inte för att kroka i Sveas arm och följa henne hem, trots att sällskapet skratade i sin buss. Svea hade fått trampa sin blyghet med hårda klackar innan hon vågat sej fram till sceningången. Det skulle hon inte ångra. Kunde han tala så kunde han också tiga och han gjorde pauserna levande.

Några kyssar på farstubron i det svala dunkel, som julnatten höljde över dem? Vad mer? Några frågor? Inget mer — och

Han mullrade till och med fram ett tal under sin mustasch, ett tal som rörde brudgummens vithåriga, glassköra mor...

Pontus Farberg skulle inte ha cirkulerat som diskussionsämne på kafferepen och på frukostrasterna i verket.

Jo, skvallrets svallvåg gick högt. Så många meningsmåttade och förklenande tänk! hade väl käringarna aldrig fått ur sej förut.

Den han visste var han skulle gå! Tänk att jäntan inbillar sej... Vad kunde han väl se hos henne?

Men Svea blossade skönt och svalde förtretligheterna. För hon visste. Då och då damp det ner ett vykort i Farbergs brevlåda, en och annan gång ett brev. Det såg trofast ut.

Vad hade han då funnit hos den enkla flickan på hotellet, hon som bar måndagströst och lördagsglädje till de glädjefattiga, de som mutade sej själva med en

stunds glömska vid källarmästare Hage-lius' tempererade öl och som såg evighetssmörgåsen åka ut och in på samma assiett? Hade han förstått att det var ädelt virke i flickan? Eller var det bara det att hon var bastant och så olika alla de andra, dem som han vant och skickligt förförde? Var det bara det?

Fruentimmerna väntade barn hos Farbergs, Svea var den enda som inte led av denna väntan. Men det bröllop som ingen trodde skulle bli av, det kom så småningom. Han dök opp på hösten när turnéerna var slut och lika vacker var han, som när han på scenen sjungit om kärlek. Suckar följde honom efter bruksgatan, suckar som var våta av tränad och bräddade med avund och ilska, för att han slösade sin kärlek på en så ovärdig som Farbergs jänta. Men hon skrattade åt alltihop. Han försvann och då blev det lite mer färg på elakheterna igen. Vad var det vi sa! Men han tog död på alla spekulationer när han kom tillbaka till jul och gav Svea en julklapp, som bländade mycken avund. Ringen gnistrade från hennes finger — fast det var förstås ingen riktig förlovningsring, tröstade man sej med. Talet tog slut när bröllopet bestämdes till att stå i mars.

Slakten gnydde lite, bröderna och systarna. Hur skulle de behandla en sån fin karl? Han hade ju nävar som silkespapper och inte kunde man vara säker på om han inte gick mellan barken och träet när han kom åt. Att han skulle komma åt, var ställt utom allt tvivel. Såsom kvinnorna himlade med ögonen när han var i närheten, såsom de fjäskade, såsom de bar sej åt.

Pontus Farberg myste under mustaschen. Han höjde sej lugn över bråket och pratet. Det var lite märkvärdigt med en måg som levde på att spela teater, fast ohederligt och skamligt som en del ville ha det till var väl ändå inte yrket. Inte en enda gång lät han sej betvivla de he-

(Forts. å sid. 11)

När han fick se sig i spegeln blev han vild...

Livet på scenen är fantasi, allvar och fest

Teatern är en konstart, som tidigare i hög grad var förbehållen storstäderna, men genom den teaterexpansion som kännetecknade fyrtioåret har scenkonsten nu nått långt ut i bygderna.

Liksom så mycket annat får även denna konstart dras med en massa fördomar — teaterlivet är någonting fjärlislikt kort, flyktigt och lättsinnigt. Att det finns något uppbyggligt eller konstruktivt att hämta hos denna konstform beivras av många. Och det beror väl främst på att så många människor har svårt för att hålla isär vad som nu menas med teater. Man har en uppfattning grundad på olika motiv och värderingar; man kan möta de mest förbluffande argument riktad mot scenkonstens utövare och deras skapelser. Och det är inga nya företeelser. Av världens utan tvekel mest berömda dagboksförfattare Samuel Pepys' ofrivilliga uppriktighet (han hade nämligen inte tänkt sig dagboksanteckningarna i offentlighetens ljus) framgår att han trots en god bildning inte var så säker på teaterns kulturella uppgifter. Den märklige Pepys', som levde mellan år-

talen 1633—1703, hade ofta mycket självständiga åsikter om saker och ting (åsikter som ofta bröt sig mot hans egen tids); det gällde även om teater. Men när han alltemellanåt bevistade teaterföreställningar i London drogs han med allvarliga samvetesförebärelser för dessa sina "utsvävningar", likställda med dryckenskap och andra syndfullheter. Här delade han säkert i mycket åsikterna med sin samtid. Vid ett tillfälle nedskriver han en liten anmärkning som måste ge vår klassikerbeundran — även om vi inte är direkt teaterbitna — en kraftig omskakning. Så här skriver den gode Pepys': "I dag är det slut på mina edsvurna löften beträffande vindrickning och teaterbesök, och därför har jag beslutat att ta ledigt i dag och sedan återgå till löfena. Vi gick på Kungens teater, där vi såg 'A Midsummer Night's Dream', som jag aldrig förut sett och inte heller någonsin skall se om, för det är det dummaste och löjligaste skådespel som jag någonsin i mitt liv har sett." Ja, nu vet man ju ganska lite om den tidens skådespelarprestationer och andra finesser, men nog förefaller omdömet hårt alltid...

Det lilla pekfinger som döljer sig ovan har delvis sin grund i att vi själva på vår redaktion ibland får anvisning om att teaterkonst inte hör till "god ton". En person, som tydligen har vissa religiösa betänkligheter mot ett och annat, som kan dölja sig i en tidskrifts innehåll, slutar sina förebärelser med orden: "och så skriver ni ju om teater"... Utan att på något sätt beskylla vår läsekrets för att ha en mera snedvriden inställning till kulturproblem i allmänhet — vi ha tvärtom många bevis på raka motsatsen — kan orden tjäna syftet att ytterligare framhäva vad Nils Beyer säger i sin bok *Teaterkvällar* om teaterns mångskiftande ansikte. Teatern har sina stora uppgifter: i krig, fred och fredligt vardagsliv. Svensk teater har sällan velat så mycket mer än att ge god konst — under kriget krävdes också en politisk insats skriver Beyer och teatern fick till och med beteckningen "demokratins kyrka"; den skulle slå vakt om demokratin, hålla frihetskänslan levande, ge oss nytt livsmod. Vi fick en ny tro på teaterns uppgift. Samtidigt flyttade teatern ut från storstädernas interna krets, ut i bygderna, och expansionen

har fortsatt. När striden om de demokratiska värdena gick in i en lugnare period i och med krigets slut fick vi en ny dramatik om "människans villkor" i ruinernas Europa. Tyngdpunkten i repertoaren försköts från det amerikanska frihetsdramat, där Hitler, förklädd till gangster eller kejsare, var boven i pjäsen — till det moderna franska dramat med Jean-Paul Sartre och Jean Anouilh som ledande namn. Man kan lägga olika synpunkter på begreppet "demokratisk teater" fortsätter Beyer. Vi ha lärt oss åtskilligt under årens lopp. Gentemot diktaturens iskalla effektivitet och upphöjande av roboten som idealet av en god medborgare, är det konstens — och inte minst teaterns uppgift — att försvara lekens. Den behöver kanske också försvaras i ett välordnat folkhem. Teatern skall låta oss i fantasin leva ut alla de möjligheter som vår lilla, väl inhägnade vardagstillvaro inte tillåter och därmed göra oss andligt rikare, mera levande i ordets bästa och djupaste betydelse.

*

Jean Anouilh är fransman, född i Bordeaux 1910, och en flitigt spelad dramatiker i Sverige. Hans pjäser präglas av en säregen charm, men grundtonen i dem är ofta i mörkaste laget — den rena, skära, som dras ned i smutsen och går under. Temat "det nersölade människolivet" har han gemensamt med sin landsman, nobelpristagaren Francois Mauriac.

Den amerikanska framgångsmoralen och vardagen har en skarp kritiker i Arthur Miller. Hans pjäs "En handelsresandes död" blev en stor framgång även hos oss och sällan har man väl sett livslögnens och kravet på uppriktighet så skarpt avvecklat som i Willy Lomans och hans familjs giftiga atmosfär i det nämnda stycket. Miller är en ung dramatiker, född i New York 1915.

Teatern har — för att fortfarande hålla fast vid Beyers synpunkter — ett mångskiftande ansikte, ofta präglad av tidens egna problem och hastiga puls. Den har ibland beskyllts för att vara en steril konst, som avlägsnat sig från våra egna människor och deras verkligheter. Den "fina dialogen" har förlorat sin skärpa och filmen skulle ha större tekniska möjligheter att på ett naturligt och levande sätt åskådliggöra vår egen tid och dess problemställningar. De är väl ofta från de yngre kulturskribenterna man kan höra dylika kätterska funderingar om teater. Mycket av den kritiken bottnar väl i de unga skribenternas framställningskonst, som ställer teaterns (i förhållande till filmens rikare variationsmöjligheter) apparatur på svåra prov. Stig Dagermans pjäser ha säkerligen ur svårighetssynpunkt, inte bara i den mardrömsvärld denne förhäxar åskådaren med, varit "mardrömmar" även ur arbetssynpunkt för herrar regissörer och scenuppsättare.

Dagerman hör för övrigt heller inte till Holger Ahlenius favoriter — om man nu skall tala om att denne kyligt elegante observatör har några favoriter? I varje fall är han ganska besk mot fyrtyotalisten Dagerman i sin bok *Fem år med Thalia* — Ahlenius ställer sig tvekande till den unge författarens insatser som dramatiker och tillgriper till och med så hårda formuleringar som "pekoral".

Brottningen mellan gammalt och ungt kan man följa vidare fram till pjäsen *I sista rummet* som hade världspremiär på Kungl. Dramatiska teatern i Stockholm. Skådespelets författare *Graham Greene* är en religiös man av den katolska skolan och tillhör de författare som ryckt fram i främsta ledet under de senaste åren. I sin pjäs spelar han upp en dialog mellan en psykoanalytiker och en präst, där prästen, gudsmannen, gör det starkaste intrycket — den medelålders älskaren — psykologidocenten gör en tämligen blek insats i försvaret av "sin lära" medan prästens bibelcitat ekar likt spikar i en likkista i det livsfientliga rum, där handlingen utspelas. Detta stora möte mellan modern psykoanalys och religion av gam-

Märta Ekström och Lars Hanson i *Strindbergs Spöksöndagen*; stycket ger intryck av en överklig men kusligt påträngande realitet, livets egen meningslösa brutalitet.

Teatern skall vara ett försvar för leken och vår egen väl inrutade vardagstillvaro, betonar Nils Beyer. *Skrattande Puck* i "En midsommarnattsdröm" ger oss kanske ett prov på den sidan av teaterns uppgift.

malt datum rörde upp sinnen i den inre kulturkretsen — och pjäsen lämnade inte heller åskådarna i övrigt i salongen oberörda.

Det är fina glimtar ur teaterlivet som Beyer och Ahlenius förmedlar till oss i sina böcker och man stannar här och var — läser med förtjusning och ny eftertanke om de pjäser som man nu själv råkar ha sett. Livsstilar och problemställningar korsar ofta varandra som värjklingsor och samlade ger dessa teaterrecensioner en fulltonig bild av teaterns uttrycksmöjligheter och jävar alla påståenden att teatern som konstform skulle ha stelnat till.

*

Men låt oss lämna problematikens grundlinjer för en stund och vända oss mot det mera levande, skådespelarnas prestationer och lekens gång på scenens tiljor. Ahlenius är en fin iakttagare och har mycket att lära oss om individuella skådespelarinsatser, pjäsval och scenuppsättning. Som kännare av franskt kulturliv väntar man sig kanske att Ahlenius skulle ägna ex. Jean Anouilh sin hyllning men hans kyliga observans har inte mycket över för varken denne eller andra när det gäller hyllningskväden. Författarens lärdom och kunnsighet ger inget utrymme för dylika snedsprång — men man har inte tråkigt i sällskapet.

Det kan inte här bli fråga om några längre redogörelser, men låt oss stanna vid vad Ahlenius har att säga ex. om *Inga Tidblad*. Sedan kan vi titta också i Beyers bok och se hur det stämmer med iakttagelserna. Ahlenius, som ingalunda bortser från den förnämliga skådespelerskans mångsidighet konstaterar bl. a. i sin kommentar till hennes roll i *Fröken Julie* — — — "jag kan ärligen säga att hon grep mig, därför att allt gjorde mer intryck av perfekt artisteri än av inlevelse, känsla och sinnen". Vad säger då Beyer om samma Inga Tidblad? I sin analys av Tidblads insats i en annan pjäs *Köpmanen i Venedig* finner han att "hon egentligen saknar naturliga förutsättningar för denna kvinnotyp, som inte blott skall lysa av förälskelse utan också

(Forts. å sid. 26)

En kvartett unga skådespelare som via scen och radio redan gjort sig väl kända och uppskattade. Fr. v. Lars Ekborg, Per Oscarson, Anita Björk och Jarl Kulle.

Diskplockerskan

Av THORE ÅKERSTRÖM

Visst kommer det in en och annan gäst före klockan tolv på dan, nån av brevbärarna som jagat sej svul-ten i spiraltrapporna eller nån av skiftsarbetarna från tryckerit. Hastigt slänger de i sej matjesillen och kaffet och ger sej iväg lika fort som de kommit. Då sitter servitriserna mest i lugn och ro och läser tidningar, en har babystickningen med sej och en annan fyller på snapsglas, som står tätt på stora brandgula plåtbrickor. Men mellan tolv och tre är det lite fler gäster, såna som börjar en tidig krögrond eller såna som bara lunchar och medicinerar med supen. För mer än en sup serveras inte före klockan tre. Och så finns där naturligtvis dom som inte alls bryr sej om supen, som bara beställer in ett par öl så sparar dom pengarna för restriktionsrätten. Ett par öl släcker törsten aldeles utmärkt och räcker bra för en halvtimmes meditation.

Men klockan tre är ett magiskt klockslag för en stor del av stans befolkning, för då serveras andra supen på tredjeklass. Dom som fått sin första strax innan tre, får sin andra när klockan slår. Och nu fylkas det av gamlingar och hurtiga jobbbara utefter väggarna och vid borden i lokalens mitt. Det är redan en liten kö vid ingången, ordningsvakten har dragit på sej tjänsterocken och står där bred, myndig och granskande. Inga berusade finns väl ännu att mota bort, men dom portförbjudna är påpassliga så här tidigt. Att dom sen så sällan lyckas trassla sej in kan väl knappast säjas bero på ordningsvaktens psykologiska skarpsinne, men genom åren har han tränat upp minnet och sin speciella iakttagelseförmåga.

På krogen intonerar en hundrahövdad sluddrig och tjatrande kör sin älskade konsert. Monotont och sövande stiger sorlet genom rök-slöjor, spritångor och andra animala dunster, sjunker lite när utkastarn gör sitt svep genom lokalen och stiger igen när han ställt sej på post därutanför. Nåra ger sej av i klunga

Han har suttit länge och lyssnat till rösterna kring borden. I prästbetaget står . . . född nittonhundra-tjugoåtta . . . men han är mycket äldre och går med gammelmanssteg . . .

och en ny släpps på utan friktion. Bland dem är Gamle Lappen. Han kallas så, dels därför att han är gammal och skröplig, dels därför att han vid ett tillfälle sagt sej vara född i Lappland. Så snart han lyft sin månadspension går han hit i hopp att träffa nåra bekanta från den tid han seglade brass i Sveabolagets kanalbåtar. En efter en biter han av sina supar och får på så sätt fyra små. Det blir mera värme avet på

så vis, säger han. Dessemellan tar han sej nåra klunkar ur ölflaskan som han haft med sej i rockfickan — den kostar bara fyrtiott öre i mjölkcaffärn. Utan dricks. Nu sitter han där och undrar vart alla vän- nerna från ungdomens glada seglar- dagar tagit vägen; inte på tie år har han sett till en enda av dom.

En annan av stangästerna är Kalle Kapitel, som tagit studenten och legat i Uppsala och läst teologi. Säger han själv åtminstone. Vad inte han kan föredra ur bibel och Albert Engström-litteraturen är inte värt att känna till. Han räknas till de fina gästerna här på tredjeklassen. Kan- ske inte så mycket för sin talför- mågas skull eller klädseln, men han blir plakat på en enda sväng, och när han ska till att gå, efter att ha lurat och föreläst tillräckligt länge, skakar han näve med utkastarn och önskar God Jul, oavsett vilken tid det är på året. Sönt är humor det tycker utkastarn, och Kalle Kapitel gör ingen någe förnär.

En kväll är det nåt särskilt på krogen, det märker jag. Gubbarna myser av välvilja och dom hurtiga jobbarna visslar till ibland åt ett visst håll. Det är hon, den nya disk- plockerskan. Skrumpna gubbhjär- tan, som spriten bringat at glöde, sätter hon omedvetet i brand. Hon skrattar till gällt och blottar ett par osymmetriska tandrader mellan barnsligt vackra, naiva läppar, när nån av de ensammaste på krogen slänger åt henne sin plumphet, och hon krymper ihop och fnittrar, när en illmarig gamling sträcker på sej och nyper henne i stjärten.

— Får jag ta de här?

Hon står invid mitt bord och me- nar åt brickan som jag skjutit åt sidan för att slippa äcklas av fisk- resterna. Jag nickar trött och stude- rar hennes ansikte. Det tilltalar mej är intressant, för det är inte vackert och ingen affekterad rörelse i det försöker hellre göra det vackrare. Det är nästan fyrkantigt och med den där munnen, näsan och dom där ögonen, ja, det vore lätt att göra en

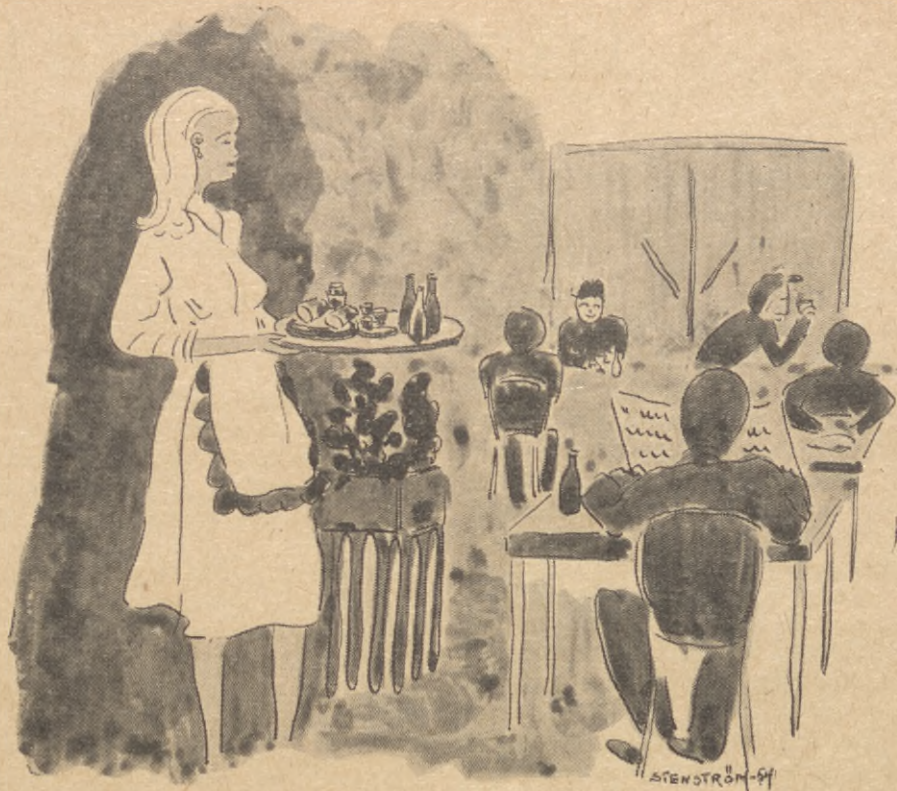
karikatyr av. Håret är mellanmörkt och faller rakt med smidigt ett stycke neråt de smala axlarna. Axel, midja och höfter tycks gå efter samma linje under den vita diskrocken, som har enstaka fläckar efter pilsnerskvättar och cigarrettaska. Egentligen är du ful, tänker jag, men det ser inte alls ut att bekymra dej. Och just därför...

*

Hon står länge och ordnar med glas och assietter vid mitt bord. Märker att jag stimulerad ser på hennes kropp och letar efter uttryck i hennes fyrkantiga ansikte. Kanske blir hon irriterad för den skull, för hon tappar ett brännvinsglas. När det splittras mot den smutsiga golvmosaiken, drar hon hastigt ner mungipan i nån slags utpräglat nonchalant pantomim. Tittar samvetsdjukt ut över lokalen och skrattar till så där gällt och omotiverat. Så ser hon på mej, skälmskt eller kanske bara barnsligt. Med ena foten krafsar hon in glasskärvorna under bänken där jag sitter och hon säger, att dom där får allt städerskan plocka reda på imorronbitti.

Själv säger jag ingenting och jag blev plötsligt alldeles likgiltig för henne. Jag bryr mej inte om ifall hon märker det. Men när hon har gått med brickan ser jag ändå efter henne hela tiden, för hon går, vagnar inte på kroppen och vippar inte på gubbnypstjärten. Hennes mun var visserligen barnslig, men jag tror inte att det skulle bli lätt att göra en karikatyr av henne.

Jag har suttit här länge och lyssnat. Sorlet och ångorna har omtöcknat mej. Men en öl kostar bara sexti öre och jag får en till, för jag är en gammal man. I mitt prästbetyg står det att jag är född nittonhundra-tjugoåtta, men jag är mycket, mycket äldre, för jag var med på den här krogen för tjugofem år sen! Jag var en hurtig jobbare på en liten reparationsverkstad här intill, och varje dag gick jag hit för att få mej ett par öl eller en kaffe. Ibland tog jag snaps, den var inte nödvändig, för jag var ung och glad åt min ungdom, men spriten var katalysatorn för min reparationshjärnas kemiska processer: jag tog snaps där på krogen, jämte den älskade konserten, en liten flicka, mycket naiv, med den barnsligaste mun jag ditills hade sett. Dessutom var hon skälmsk,

Hon står länge och ordnar med glas och assietter vid mitt bord...

hon fångade mitt speciella, eller kanske generella intresse, och jag ville göra karikatyr av henne. Aldrig föll det mej in att nypa henne i stjärten, för jag var vital, och inte heller var jag plump när jag så henne nånting. Mne jag såg mycket, såg, och allt detta märkte hon till sist.

*

Då, sent en kväll kom mitt tillfälle. Och i den natten gjorde jag karikatyr av henne, en avskyvärd vrånbild, som hon inte alls förstod. Barnsligt och skälmskt skrattade hon bara sitt vanliga gälla, omotiverade skratt.

Efteråt grämde jag mej. Jag minns att jag köpte min rumskompis flikiga resväska för två och femti, packade ner mina få tillhörigheter i den och reste bort i grämsen. Eller var det i en slags ångest, efterhängsen besinningslös och oförklarlig.

I mitt prästbetyg står det visserligen att jag är född nittonhundra-tjugoåtta, men jag är mycket gammal. Minns en flickmun, barnslig och skälmsk och ett hår som var rakt, men mjukt fallande över smala

oskuldsaxlar. En flickkropp, som inte vaggade eller vippade för yrkesfördelars skull, utan gick rakt och troskyldigt och som var skapad att stå nära nån beskyddande.

Åtskilliga ansikten har växlat vid mitt bord för fyra medan jag suttit här. Men nu ska jag gå och jag hör ett gällt flickskratt eka efter mej i gubbkrogen: den fula diskplockerskans fula skratt. Jag inbillar mej att det var åt mej hon skrattade, som en representant för alla de andra diskplockerskorna. Så skratta min askunge, tänker jag, skratta omigen ditt fula skratt, för jag kom som en yngling, vital och villig att göra karikatyrer, jag var inte plump som de flesta i din tillvaro och jag nöjde mej inte i stjärten som de senila öl-gubbarna, istället såg jag på dej, såg på ditt ansikte med livsbejakelse. Men jag går med gammelmanssteg.

Teckningar:

SIGGE STENSTRÖM

Ingenting att ha

Det är detta hon vet efter en dag i stan: hon måste acceptera att hennes liv ligger linjerakt ensamt framför henne.

Hon har gjort ett sista försök att få in det på en avtagsväg från mönstret, men har inte lyckats.

Nu är den väg hon ska gå, ja, kanske en gång krypa, allt bredare, allt gråare, allt enformigare.

Hon har gått till tåget långt tidigare än hon behövt. Stan har varit alltför kall — så isande, så tom på värme, att hon trots vetskapen om vad som väntar henne längtar därifrån, vill ha även stan bakom sej; den liksom allting annat bortom nuet. Här finns inte något som är till för henne.

Det är dock inte heller så mycket som ska möta henne därhemma, men alldeles säkert: några kor som vill bli mjölkade. Att Gustav, brorsan, som inte har något särskilt att ta sej till för tillfället, utan drar benen efter sej hela dagarna, skulle ha mjölkat därför att hon varit hela dan i stan och kommer sent hem kan hon inte tänka sej. Nej, det är hon som ska göra allting!

Hon är alldeles ensam i kupén och sitter och stirrar ut genom fönstret med ögon utan blick, ser inte lövräfserskorna och kommer därför inte heller att tänka på att även hon borde göra snyggt på gården för hösten.

Hon tycker om att hon är ensam just nu och vill att ingen ska komma och störa henne, göra att hon måste se glad ut.

Hon känner något fuktigt i ögonvråna och tänker:

— Gamla mänskan, sitta på ett tåg och började gråta som en annan tok.

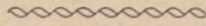
Anna Lundgren, 38 år och ogift, torkar bort tårarna med utsidan av handen och säger till sej själv att hon inte får skämma ut sej. Tänk om det skulle komma någon hon kände och se henne! Då skulle folk få något att skratta åt och hon skulle bli utskämd, nästan inte våga visa sej på byn eller gå på konsum.

Det hon nu främst tänker på är att inte Gustav ska få veta något.

Gud, om han skulle träffa Elis och denne sa nånting!

Av KURT BERGSTRÖM

Teckning av Elsie-Britt Stenquist

Vad Gustav skulle hångrina mot henne och ge henne småstick!

Nej, hon tors inte tänka på det.

Elis — hon vill skjuta bort hans gestalt för sina ögon, men hon kan inte.

Han, han... Måste gå tillbaka.

När våren kom for han...

En gång förra hösten hade Gustav kommit hem från skogen i sällskap med en karl och sagt att det var en lumparkompis, som börjat hugga på samma skogsskifte som han, men hade ingenstans att bo. Kunde han inte bo hos dem? Hon hade inte tyckt om det riktigt. Det skulle bli mer arbete för henne och det lilla han skulle betala kunde de nog klara sej utan. Men de kunde ju inte skicka iväg honom. Det hade därför blivit så att han fick dela rum med Gustav uppe på vind och hon fick en matsäck till att göra i ordning om mornarna innan de skulle till skogs.

Hon hade inte behövt ångra att hon inte satt sej på tvären att han skulle bo där.

Elis hade varit en ordentlig och skötsam karl. Han hade betalat punktligt — det hade bara klickat den gången avlöningen var försenad och om det kunde man ju ingenting säga; han rådde ju inte för det — och ibland stuckit till henne en femma extra och sagt:

— Köp dej nånting! Jag begriper mej inte på vad fruntimmer behöver.

Snäll och hjälpsam hade han varit också. Följt henne till lagården och måkat undan hos korna. Det brukade varken brorsan eller farsan göra. När hon och Elis varit en samma hemma kunde han ta en diskhandduk och torka disken.

— Du har det du gör ändå, brukade han säga, när han tog den första tallriken.

Efter ett tag hade han börjat göra som alla andra karlar som är i närheten av fruntimmer — klappa henne där bak, ta efter bröstet och försöka kyssa henne.

Om hon skulle — så här långt efteråt — vara ärlig så hade hon längtat efter det, att vara åtrådd, särskilt som det inte verkade som om han bara skojade.

Men hon kunde ju inte genast släppa till sina läppar och överlämna sina bröst i hans händer.

Så småningom hade hon gjort det och det hade gått som det brukar gå. Hon hade låtit honom komma till sin säng. Därför att han ville och hon längtade efter det. Och han hade kommit till henne många gånger den vintern...

Han hade haft sina ord, när de låg i bädden och njöt av varandras värme. Att han älskade henne, att de skulle gifta sej. Hon skulle inte behöva slita ut sej för några som inte förstod att sätta värde på henne. Men det gjorde han. Hon skulle få det bra hos honom. Han skulle jobba — "det vet jag", hade hon sagt — och lite hade han allt lagt undan under årens lopp, inte mycket, men en början.

Hon levde upp genom honom. Li-vet låg inte dött framför henne. Även hon, som nästan var 40 år, skulle få ett hem, något som var hennes, kanske barn...

När våren kom for han. Det var slut på skogsjobbet.

Men han skulle komma igen, snart. Och han kom, en gång. För att han glömt ett par nya stövlar. Hon hade förstätt det sedan. Men han hade stannat över natten.

— Jag kommer väl och hälsar på vid tillfälle — om du vill, förstås, sa han när han reste.

Visst ville hon!

Sedan, ingenting mera. Inget svar på breven.

Varje dags väntan, den darrande handen som vred om nyckeln i postboxlåset, blicken som grumlades när det bara fanns en tidning att gripa om.

Vara rädd att gå ut. Han kunde ju ringa medan hon var ute. Aldrig...

Och människors ord:

— Hur har du det med Elis nu då? Det var länge sen vi såg honom, sa grannar smilande.

— Han tycks ha hitta nån annan sång nu. Tur att det inte blev nån öaktning. Ge dej inte i lag med såna mer! Dom menar aldrig något med det.

(Fadern hade inte tyckt om att hon låtit Elis vara hos henne i kamraren innanför köket, där han själv låg.)

— Ska det inte bli bröllop snart, sa Gustav retsamt och skrattade.

Denna tid blir för henne som om hon skulle tappas på sitt blod. Hon ligger bunden. Alla kommer med sina nålar, sticker in dem i hennes ådror, och hon känner hur blodet pumpas ur henne, men det samlas inte upp. Det rinner bara av henne.

— Elis, Elis, ropar hon, men hennes ord kommer tillbaka, färdiga att åter sändas ut i en tom rymd.

Hon vill vika undan för människor hon möter och utföra sina sysslor utan att någon är i närheten, men hon gör det inte. Hon vet nämligen att sträcker hon så snart upp armarna, ger sej för folks oförstånd illvilja, lusten att sarga utan att sarga som ändå sargar, är hon i färd med att stänga sej inne i en kuvös, där hon en gång ska glömmas och dö.

Därför går hon rakt mot dem, slår bort alla anspelningar, men inom henne slingrar sej hopplöshetens trådar om viljan att gå vidare som förut. Hon känner hur trådarna blir allt spändare och då skriker hon till.

Nej, hon ska strida om honom. Hon ska spränga trådarna. Han måste komma tillbaka till henne.

Elis, Elis, jag älskar dej!

Hon ville högt säja flera ord, där hon satt för sej själv i köket och det enda ljud hon hörde var väckarklockan på skänken, men hon fann inga, kunde bara tänka på att den gång han kom och hälsade på och hon såg honom gå raskt efter vägen var det som om en blodvåg sköljt över henne.

Och i går kväll sa hon där hemma:

— Jag ska fara till stan i morron.

— Vad ska du dit efter, frågar fadern.

— Köpa ett klänningstyg.

— Nu igen?

— Det är ett år sen sist. Ska ni missunna mej och se ut som folk för att jag gått hemma och slitit ut mej sen mamma dog?

— Hmmm...

— Näe, farsgubben, säger Gustav, jag vet vad hon har för ett ärende till stan. Det är för att försöka få tag på Elis, det och ingenting annat.

— Tig!!! Skulle det ha vare nånting mellan oss så är det ingenting längre. Och nu vill jag inte höra nånting mer om det där. Jag far i alla fall, vad ni än säger!

Hon for morgonen efter.

Först när hon steg av tåget tänkte hon på att det var torsdag, Elis jobbade, och det skulle bli svårt att träffa honom. Hon visste förstås var han bodde, hos någon typograf Eriksson, men inte kunde hon ge sej till att gå dit och fråga efter honom där. Nej, det gick inte! Han skulle väl inte heller vara hemma nu, så här vid middagstiden. Inte kunde hon gå dit — det var ju inte förlovade, ja, egentligen ingenting.

Skulle hon vända, utan att försöka träffa honom?

Nej, hon kunde inte svara inför sej själv för ett sådant beslut. Hon måste gå. Hade inget annat val. Kunde inte bara vara på stan och tro att han skulle komma och gå och de fick syn på varandra. Hade hon farit från allt höstgöra därhemma så skulle hon väl utträtta det hon skulle utträtta, få svar på frågan om han brydde sej om henne eller inte, om allt vad han sagt i vintras var sant eller om han bara lurat henne.

Hon läser nummerna på Villagatan och när hon närmar sej det hon söker efter blir hennes steg inte längre så långa, inte så hastiga.

När hon är strax intill ser hon Elis komma gående över en gård, öppna grinden mot gatan och just som han låser upp sin cykel hinner hon fram till honom.

— Goddag Elis, säger hon med en röst som darrar.

Hon har tänkt säja hej, men tyckte det inte riktigt passa; det här mötet betyder så mycket och hon känner sej högtidlig på något märkvärdigt sätt, kan inte le, bara vara allvarlig och hålla handväskan hårt, hårt för att inte låta honom märka hur nervös hon är.

— Nämen hej, är du i stan, svarar han.

— Ja, en måste in och affära ibland. Hur mår du?

— Fint, har ett lättsamt knog och tjänar så man klarar sej. Ingen skog där man blir blötsur och håller på att bryta av sej ryggen.

— Så du — tänker inte komma till oss den här vintern. Det ska bli avverkning ännu närmare vårt i år.

— Nä, fan heller. Jag högg bara den vintern därför att dom betala så bra att det kunde vara nån idé att slita. Nu är det som när man gick med farsan till skogen, dåliga priser. Då är det bättre i stan. Man har det lättsammare och har lika bra betalt.

— Det är kanske så, men...

De blir stående tysta. Hon får ingen kontakt med honom. Känner det som om hon mött vilken bekant som helst. Någon som hon inte haft något att göra med. Han verkar orolig, nästan irriterad, som om han inte ville träffa henne. Hon känner att han håller på att glida bort från henne, att hon inte kan hålla honom kvar. Han säger ju inte ett ord om dem själva, varför han inte skrivit eller ringt!

Då måste hon själv göra det, det är det enda möjliga, det enda hon kan göra.

— Dom, säger hon och tystnar.

Hennes ansikte bränner när hon tar sats och stöter ut de följande orden:

— ... talar om oss — där hemma.

— Va fan då för nånting?

— Ja, om det är nånting mellan dej och mej. Dom har kanske märkt nånting, sett oss, inte vet jag... och, ja — ja...

— Då kan det banne mej vara på tiden att dom slutar med skitpratet. Förresten (han ser på klockan) har jag inte tid att stå här längre, lunchen är snart slut.

Han slänger högerbenet över ramen och med en fot på marken och den andra på pedalen räcker han fram sin hand och säger:

— Adjö då, och hälsa hem!

Hon stelnar till, ser handen och orden han inte sagt, orden från sängen i kammaren som han inte upprepat.

Han själv, deras hem, deras barn — drömmar om dagen och om natten — falla sönder, sugas bort av en virvel, bli begravda utan blommor; verkligheten reser sej och dess skugga falla svart över henne, ta ifrån henne möjligheten att se solen.

Hon kan inte behärska sej längre utan skriker:

— Du har fått tag på nån annan!!

— Håll käften, vråla mitt på gatan, säger han sammanbitet och ilsket, och låter sin tyngd falla ner på den pedal han har ena foten på och cyklar därifrån med hög fart.

Anna Lundgren står kvar och ser efter honom, står kvar så länge hon kan se honom, vet att nu har hon ingenting att vänta. Som hennes liv varit kommer det att förbli.

Sedan går hon in mot stadens centrum, går omkring på gatorna, ser i skyltfönstren, men hon bryr sej inte om att gå in i någon affär och titta på klänningstyg. Hon behöver ingen ny klänning. Hon klarar sej med den hon har på sej. Vem ska hon göra sej fin för? För korna? För fadern? För Gustav? Får de bara mat så är de nöjda, bryr sej inte om hur hon är klädd. Nej, hon behöver ingen ny klänning.

De andra sakerna som hon tänkt köpa bryr hon sej inte heller om. Allt har blivit så meningslöst.

Hon har inget i stan att göra. Hon känner oro över att hon är där, vill därifrån.

Hon går till järnvägsstationen — känner sej längre från stan då på något sätt — och när hon ser att vagnarna redan står framme sätter hon sej inte i väntsalen utan stiger på tåget.

När hon suttit i en kupé ungefär en halv timme blir de första resenärerna synliga på perrongen. Hon ser ingen bekant och är glad över det.

Hon känner ryckningar i vagnarna när loket kopplas på. Det blir mer och mer folk och så kommer stinsen ut med sin flagga. När han höjer den och tåget krystande sätter sej i rörelse är det som om hon tog farväl av det förgångna och reste mot något nytt som ändå var gammalt och vant. Hon visste nu, klart och tydligt, att hon skulle vara ensam resten av sitt liv och att hon var dömd att vara piga hemma så

länge fadern levde. Hon skulle aldrig komma därifrån — inte förrän hon måste tas in på ålderdomshemmet. Det var för sent nu. Hon skulle som ung ha gjort som andra därhemma i byn: tagit plats någonstans. Hon hade blivit kvar därför att modern dött och gården måste ha ett kvinnfolk. Hon mindes gångerna hon fört på tal att ta plats.

— Då får jag sälja stället, sa fadern alltid vid såna tillfällen, och vad ska jag ta mej till då, jag som inte är nån arbetskarl sen jag kom under lasset när jag körde timmer på Rå-skogen. Det blir fattiggårn för mej.

Det var ord som tvingade henne att säga att jag stannar väl hemma då.

Tåget stannar vid en station, någon öppnar kupédörren och sätter sej på bänken mitt emot.

— Är det inte du, Anna! Jag höll inte på att känna igen dej, hör hon en bekant röst.

De är från samma socken, ungefär lika gamla, ogifta, och har varit mycket tillsammans en tid. Nu är det länge sedan de träffades.

— Du är inte gift, säger den andra.

— Näe, du då

— Det är ingen som vill ha mej. Men jag har hört att du ska ha fästman.

— Det är ingen sanning.

— Försök inte Anna, jag vet nog. Elis heter han. Få se om du har nån ring! Nä, men det blir väl snart.

— Nej, det är slut mellan oss. Han var ingenting att ha.

De sista orden var det som om någon annan sagt, som om de bildats av sej själv och lämnat hennes mun som dropparna när man har näsblod...

Hon ångrade dem, men kunde inte ta dem tillbaka. Som inhuggna på en gravsten stod de där: Han VAR INGENTING ATT HA.

Det påståendet väcker intresse, ger den nyfikna möjlighet att fråga vidare, tränga djupare in och få henne att blotta sej.

Anna Lundgren förstår att hon måste berätta mera, fylla ut så att hon blir trodd, att det är hon som gjort slut.

Hon hade fått veta att han söp och spelade kort, slogs ibland till och med — tänk så hemskt! Hon hade sagt åt honom att hon inte ville veta av en sån karl. Fortsatte han och bar sej åt som en buse fick

han gå till någon annan. Han hade bett om förlåtelse, sagt att han skulle bli godtemplare och bli som när han bott hos dem — då hade han varit ordentlig — bara hon tog honom tillbaka. Sånt hade man ju hört förut. När de blivit gifta och fått det som de ville blev de som de varit förut.

— Inte kan man gifta sej med en sån, slutade hon. Då är man väl hellre ogift. För man vill ju inte ha det sämre än vad man har.

Och väninnan förstod henne så väl. Skulle ha gjort på samma sätt själv.

När Anna Lundgren går från stationen och hemåt tror hon nästan på det själv. Hon skulle inte ha velat ha honom om han varit sådan — nej! Och vem visste — kanske han var så... Vad visste hon? Ingen i byn kände honom, och han hade inte berättat mycket om sej själv. Och han hade ju druckit kask med farsan och brorsan! Nä, han var nog ingenting att ha...

Ändå vet hon att detta inte är sant, och även om det skulle vara så hade hon kommit till honom om han bett henne om det. Han var den hon älskade. Men han bad henne gå.

Hon hör de mjölkstinna korna rama, när hon kommit hem. Honbyter genast om och går ut i lagården.

När hon kommer in igen ligger Gustav på soffan medan fadern sitter vid bordet och dricker kaffe på fat.

Sedan hon tvättat sej ställer hon sej vid spisen och börjar koka kornmjölsgröt till kvällsmat.

— Du måste visa oss klänningstyget, säger Gustav retfullt. (Han har märkt att hon kommit tillbaka utan paket.)

— Jag köpte inget. Fanns inte något som jag tyckte om.

— Fara ända till stan i onödan. Kostar pengar det, säger fadern.

— Du kanske träffa Elis så du inte hann, säger Gustav flinande.

Hon svarar inte, men när hon går bort till vedlådan för att lägga några träns i spisen ser de att hon gråter.

De blir tysta. Ser rådvilla på varandra. Vill säga nånting, men hittar inte orden, inte de ord som de vill säga.

Därför säger de ingenting förrän hon ställer gröt pannan på bordet.

— Det ska bli gott med en skeed gröt till kvälls, du Anna!

Småstadskiv och gubbvälde

Det var Harry som löste problemet den gången också. Han skaffade föreningen en ny lokal och till på köpet en som var bättre än den föregående. Han gick till fröken Samuelsson. Ända sedan sin studietid hade han stått i kontakt med hemgården Härden, ty hemgården var också en miljö och en hjälpkälla för ensamma, fattiga och föraktade poeter, bara deras antal inte blev för stort, och det var ingen risk att det skulle bli i Bråköping. Harry var närvarande vid samkväm och medverkade ibland själv med uppläsning av egna alster. Nu hade fröken Samuelsson blivit föreståndarinna, och hon lyssnade gärna på Harry. För övrigt hade hon sagt någonting i den stilen själv, då hon var närvarande på ett av diskussionsföreningens möten, att ett samarbete mellan Härden och Orion vore naturligt, då de båda föreningarna i själva verket hade samma mål. Fröken Samuelsson sa "ypperligt" och "utmärkt" och använde flera superlativer. Hon var så där optimistisk och entusiastisk som bildningsmänniskor, åtminstone kvinnliga sådana, brukar vara. Dahl å sin sida kunde inte underlåta att tala om, att förhållandena i Orion inte alltid hade varit idealiska. Där hade uppträtt demagoger och andra fridstörare som förryckt verksamheten och satt kamratandan på svåra prov. Men dessa hade nu försvunnit, inte minst tack vare hans eget resoluta ingripande. Han hoppades också, att då nu föreningen kom i en annan och mera passande miljö detta också skulle betyda en hel del.

Resultatet av denna underhandling blev, att föreningen fick sin lokalfråga löst, och snart samlades diskussionsföreningen till sitt första möte uppe i Härdens lokaler. Nu följde en tid av stor livaktighet. Gamla medlemmar som tröttnat kom tillbaka, och nya anmälde sitt intresse. Föreningen fick nu samma litterära prägel som den hade haft i början. Samtidigt anordnades konstafstnär som lockade dit en del av stadens konstnärer. Dessa konstnären gav i sin tur upphov till, att en liten utställning anordnades i

Erik Gösta Elf har utgett en bok på eget förlag med självbiografiskt färgat innehåll. Boken, som heter "Fragment ur gårdagen", omspanner en småstadsmiljö och i det avsnitt vi återge här möter vi föreningen "Orion" som kulturell medelpunkt men också säte för intriger och småsinne.

Härdens lokaler. I samband härmed inköpte hemgården några av de utställda sakerna för att pryda sina väggar med. Förut hade konstintresset inte stått särskilt högt på hemgården. Härden hade företrädesvis varit ett böckernas hem. Men nu togs de gamla oljetrycken ner och fick bereda plats för värdigare alster. Det var till och med tal om en studiecirkel i konst, men den hann aldrig komma i gång.

Orion hade nu inte bara fått en ny lokal. Föreningen hade också fått ett hem, och hemkänslan spred sig till dess medlemmar av vilka många var väl förtrogna med ensamhet och isolering. En helt annan anda kom in i föreningen. Den rabulitiska tiden var slut. Diskussionerna fördes mindre högröstat än förr ibland nästan i samtalsform. I fabriköf Högström fick nu föreningen en bra sekreterare. Han skrev långa och utförliga protokoll, som han med klar och tydlig stämma läste upp i början av varje nytt möte. Dessutom roade han ibland publiken med sina föredrag i astrologi och ockultism. Dessa fantasier gjorde inget överväldigande intryck på sådana personer som Lars Matsson och David Carlén som hade ett vetenskapligt skolat intellekt, men som det kvinnliga inslaget var starkt på mötena, på grund av den miljö som föreningen nu befann sig i, kom det många svärmiska personer med på sammankomsterna, och på dessa gjorde fabriköf Högström otvivelaktigt ett, visst intryck. Han

var också, trots sitt utseende en person, som kvinnorna kände sig dragna till. Nu skreks det inte och väsnades som förr om kvällarna, men alla trivdes bra i den nya omgivningen, och ingen hade tråkigt. Gick diskussionen trögt någon gång, lättade stämningen genast vid kaffebordet, vilket till icke ringa del berodde på, att Härden efter varje möte frikostigt bjöd på kaffe med dopp.

För många av orionmedlemmarna var det ett problem, var de skulle göra av sina lördagskvällar. Detta problem fick nu också sin lösning, ty det gick knappast en vecka utan att det var något slags tillställning uppe i hemgårdens lokaler vid veckoslutet. Härden var för övrigt som en enda stor familj, där man fick komma och gå ogenerat. På samkvämen framträdde Harry som uppläsare av poesi. Då var stämningen hög uppe i hemgården. Ljus brunno, tal hölls, det sjöngs, det spelades, och rykande kaffebrickor dansade in i lokalen.

Så gick det en tid, och föreningen hade tak över huvudet. Men all fröjd har en ände. Inom Härden utbröt till slut en schism, som hotade att fullständigt ödelägga hemgårdens hela existens. Fröken Samuelsson hade alltid hävdad, att Härden framför allt skulle vara en ungdomens gård, och nu sedan hon blivit föreståndarinna, drev hon igenom sina krav på ett ganska eftertryckligt sätt. Härden fick inte bli en gubb- och nuckförening som en del av de äldre medlemmarna höll på att förvandla den till. Det var inte frågan om en vanlig syjunta heller. Härden skulle framför allt vara en bildningsorganisation. Den fick aldrig släppa denna ideella uppgift ur sikte. Men nu höll slentrian och koteriväsen på att ta makten. De äldre medlemmarna som tillhört organisationen sedan tjugo år tillbaka eller mer, ansåg sig ha större rättigheter än de yngre och än nykomlingarna. Särskilt förargade de sig över, att fröken Samuelsson öppnat dörrarna för den nya föreningen utan att först fråga dem till råds. Hon hade i detta som i så många andra fall gjort sig skyldig till egen-

mäktigt förfarande, ansåg de. En del av de gamla medlemmarna, som företrädde den konservativa ståndpunkten, var nu uppe i sextio års ålder eller därutöver. Härden hade sålunda blivit en ganska heterogen samling. Vad fröken Samuelsson opponerade sig emot hos de gamla, var emellertid inte deras ålder utan den anda som de förde med sig. Den livlighet och vakenhet som borde höra samman med en hemgård, ett studiehem, höll alldeles på att försvinna. Den fanns snart endast inom diskussionsföreningen, men det var inte tillräckligt. Gamlingarna kom samman i sina syjuntor och strumpstickar-gång och pratade gamla minnen och drack kaffe. Ungdomarna som satt i studiecirklar eller kom samman för att lära sig något nyttigt på kurser och i hobbyklubbar, betraktade de med ovilja och fiendskap. Ungdomarna var ett nödvändigt ont som de måste dras med. De måste finnas för att Härden årligen skulle få sitt kommunala anslag, men de hade ingenting att säga till om. Då ungdomarnas stöj och skratt hördes i lokalerna, rynkade nuckorna på näsan och gubbarna stönade tungt. Dessa personer, som inte längre hörde hemma på stället, hade gjort hemgården till något helt annat än den

skulle vara och de höll alldeles på att förlama ungdomsverksamheten. Då situationen blev som mest kritisk, föreslog den initiativrike och alltid optimistiske fabrikör Högström, att Orion som ingick som en del i Härden och på så vis också hade ansvar för verksamheten, borde organisera försvaret. Detta borde ske före det stundande årsmötet, och det skulle kunna ske därigenom, att man försökte skapa en majoritet för fröken Samuelsson och hennes parti. En sådan fanns faktiskt redan, men det tråkiga med den var, att den var värdelös, därför att enligt stadgarna ingen medlem som var under sjutton år hade rösträtt, och sådana fanns det många. Därför gällde det att skapa en ny majoritet, vilket skulle kunna ske genom att man försökte skaffa så många medlemmar som möjligt i Orion. Förslaget mottogs med stort bifall och en värvningskampanj sattes i gång. Men medlemsstocken ökade ändå inte nämnvärt, trots alla goda ansträngningar som gjordes, och på årsmötet var gubb- och nuckgänget i majoritet, och den gamla styrelsen tvingades att avgå. På så sätt stod Orion ännu en gång utan tak över huvudet, och det var ovisst, hur dess öde skulle gestalta sig i fortsättningen.

Jag har klättrat på önskingarnas stegar
Den vanligaste orsaken till att man blir neurotisk, det är att man har flera önskingar, som sliter och drar i en på olika sätt. På så sätt blir man som en gammal tapparna, man blir stående och vet inte vilketdera man ska välja och under tiden rinner stunderna undan.
(Socialläkare Karl-Gustav Berglin)

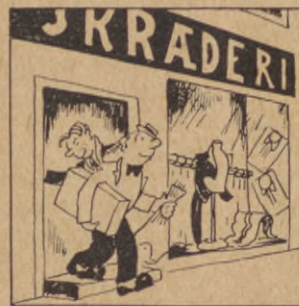
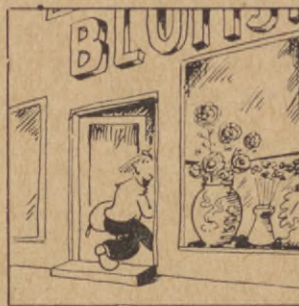
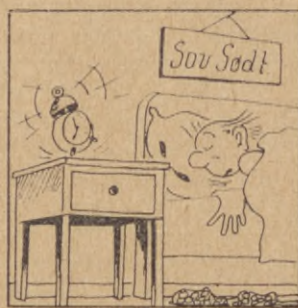
Mat och kungar...

De svenska Vasakungarna älskade hög grad ett gott bord, och tack vare den varade hushållsräkenskaper vet man ganska mycket om vad som äts och drögs på slotten. Framför allt Erik XIV och Johan III lät ständigt servera allsköns delikatesser, som apelsiner och citroner, kanel och marsipan förutom konfekt och torkad frukt av alla slag. Gästfriheten var stor och väldiga kvantiteter matvaror gick åt för den kungliga taffeln. På Johan III:s tid fordrades för att bespisa kungen och hans gäster, alltså inte bara hovet, under en månad sammanlagt 10 oxar och 28 kalvar, 298 får och lamm, 1000 harar, 63 gäss, 980 höns och kycklingar, 950 vildfåglar, 7 tunnor syltad fågel, 100 laxar och gäddor och 6 tunnor insalad fisk förutom allt annat smått och gott. Även mera imponant var åtgången på drycker. Vid Gustav Vasas hov krävdes 1000 liter vin, 1000 liter öl och 1000 liter ättika. På dagen i medeltal och då är ändå inte större extraordinära festligheter medräknade. Vid sådana tillfällen blev åtgången på mat och dryck enorm. Erik XIV gav en gång bröllop för sin syster, varvid mindre än 1.600 liter vin av olika slag gick åt.

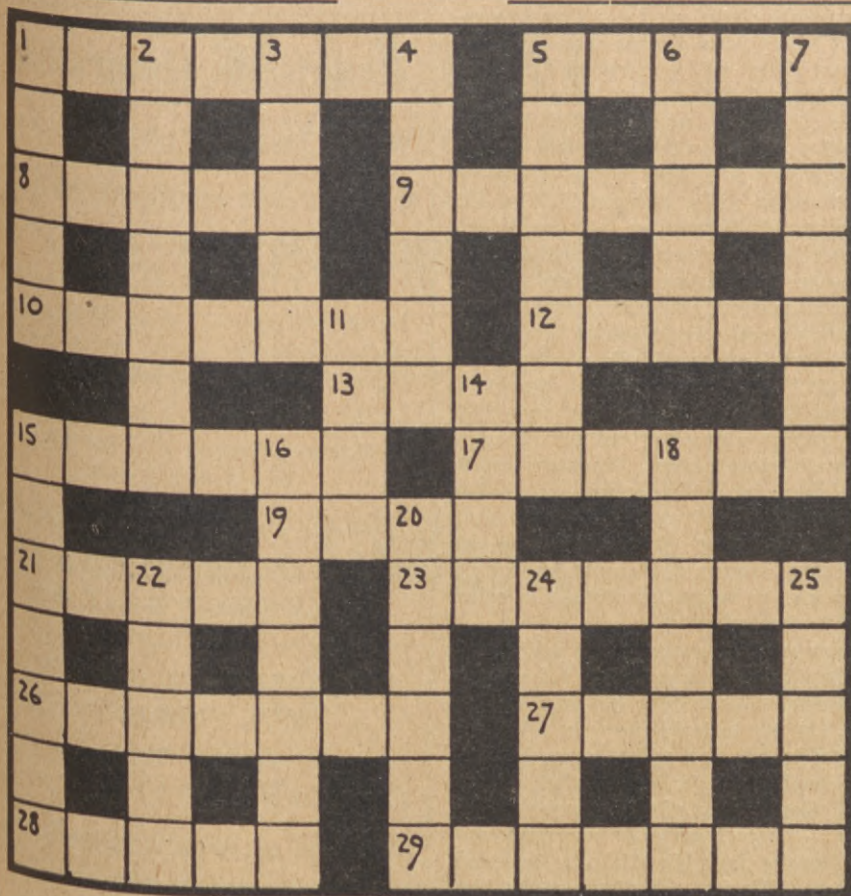
(Ur fil. lic. Stig Bobergs kåseri "Mat och dryck i 1500-talets Sverige")

LODVIK overbringer B. M. sin hjerteligste lykønskninger

(Dansk läsövning) Av Paul Dantyl

KORSORD nr 9

VAGRÄTA ORD:

1. Brukar man komma före. (7)
5. Läder. (5)
8. "Den lilla grå, så svår att observera." (5) (*Birger Sjöberg*)
9. Firas för en nyanländs skull. (7)
10. En skönhetsfläck, kan man säga. (7)
12. Mycket rönnbär, kall vinter. (5)
13. Står den som inte är med. (4)
15. När tant Evelinas katt ätit upp kanariefågeln, tog hon från honom hans nya fina ljusröda rosett. (6)
17. Snabb övergång från en styrelseform till en annan. (6)
19. Har 13 med sig. (4)
21. Låten lymmels lämpliga läxa. (5)
23. En taktisk åtgärd. (7)
26. "De som sätta köttgrytor över krigets blodiga lågor", har någon sagt. (7)
27. Revolutionären vill ha ett — samhälle. (5)
28. Brrr, sa Kasper. (5)
29. Kan både mark och kortlek vara. (7)

LODRÄTA ORD:

1. Var väl "den felande länken" till utseendet. (5)
2. "Ett maximum av vitalitet och ett minimum av eftertanke." (7) (*Sten Selander*)
3. Det är köpmännens förtjänst. (5)
4. Mellan lördag och måndag. (6)
5. Dåligt med i moderna lägenheter. (7)

6. En krigare som till fyra femtedelar är en jungfru. (5)
7. Är man det, så får man gärna kredit. (7)
11. Ett livsvillkor. Men går inte att leva på. (4)
14. Går helt upp i sitt spel. (4)
15. En sådan människa känner att hon måste ge upp. (7)
16. Tung bok. (7)
18. Jan Ersä och Per Persa. (7)
20. Har blivit en symbol för punktlighet. (6)
22. Om paddan och tjuren. (5)
24. Jack London på luffen. (5)
25. Five o'clock. (5)

*

Lösning till korsord nr 7

- VAGRÄTT: 1. Visa. 4. Birgitta. 8 Klio. 9. Slup. 10. Sfarer. 11. Takt. 12. Altare. 14. Redare. 17. Iris. 18. Disk. 20. Säv. 21. Aska. 22. Mask. 24. Oväder. 25. Analys. 28. Kaos. 29. Natorp. 30. Plan. 31. Idol. 32. Kyrktorn. 33. Rast.

- LODRÄTT: 1. Väska. 2. Skutt. 3. Alp. 4. Rottenskrap. 5. Gifter. 6. Terrass. 10. Skrivmaskin. 13. Arkad. 15. Diana. 16. Eka. 18. Duo. 19. Smälter. 23. Sekret. 26. Lolla. 27. Senat. 29. Nek. 30. Por.

Pristagare:

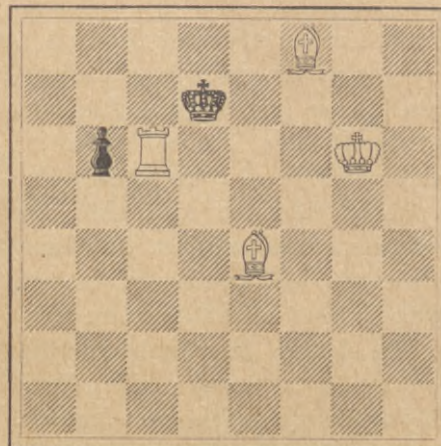
- 1:a pris kr. 10:—, fru Mad Manestam, Doktor Sandbergs gata 14 A, 2 tr., Nybro.
2:a pris kr. 5:—, herr L. W. Arnberg, Hagaberg, Skultuna.

SCHACK

Redigerad av G. Skarp

PROBLEM

Av Nencov

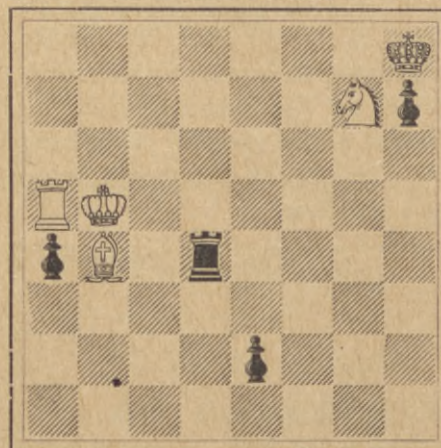

Matt i tre drag.

Vit: Kg6, Tc6, Le4, f8 = 4.
Svart: Kd7, Bb6 = 2.

STUDIE

Av G. Nadarejchvil

Vit drar och vinner

Vit: Kb5, Ta5, Lb4, Sg7 = 4.
Svart: Kh8, Td4, Ba4, e2, h7 = 5.

LÖSNINGAR

Studie av J. Löwenton. Vit drar och gör remis.

1. e×d5+, K×d5. 2. Sg5, L×g5. 3. La6, Kc6. 4. Le2, h1D. 5. Lf3+, D×f3 och vit är patt.

Problem av S. Pugatschew. Matt i två drag. 1. Dg5—g4.

Tävlingsregler

Lösningar till korsord nr 9 skall vara Status redaktion, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda senast den 10 oktober 1954. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 9". Glöm ej att tydligt ange namn och adress. Två priser, ett på fem och ett på tio kronor, utdelas.

Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status novembernummer.

ANTON TJECHOV — LÄKARE...

(Forts. fr. sid. 9)

"Vilken författare är inte avundsjuk på dessa landsortsläkare för deras möjligheter att stiga in i hus, höra historier, stå vid folks sida i deras svåra stunder? Å, alla dessa historier som ligger begravda i ensliga bondgårdar, i stadslägenheter, hemma hos de rika, de välbärgade, de fattiga, historier om kärlek, om offer, om avund och hat. Det finns emellertid den trösten: problemet ligger ju inte i att hitta och en smula lära känna de människor vars historier är intressanta. Det finns alldeles för många historier. Kruket är att berätta dem."

Att Tjechov kunde den konsten kan vi allihop övertyga oss om. Bl. a. finns två urval Noveller översatta till svenska 1945 och 1946. Och om ni — mot förmodan — inte läst några Tjechovnoveller, kan kanske denna artikel, skriven till halvsekelminnet av Tjechovs död, vara inledning till en givande bekantskap med läkaren och författaren Anton Pavlovitj Tjechov.

Nils-Olof Andersson

SKRIVARES...

(Forts. fr. sid. 13)

till sej själv, suckar och reser sej. Han stapplar och sparkar sej fram till telefonen. Han är vit på ryggen och svetten droppar ur pannan och framför sej ser han tomtar i röda luvor och sololja i händerna och de träder fram emot honom utan att knacka. Skrivaren lyfter på luren och ropar:

— Jag ska inte ha nån sololja... hör ni inte vad jag säger, människa

Det dröjer en stund innan någon svarar. Men så kommer det:

— Det ska inte jag heller... Men där-
emot skulle jag vilja ha en julnovell på
momangen annars...

Då förstår skrivaren att det är redaktören. Han lägger på telefonluren, försiktigt och varsamt som vore den av sköraste glas. Han springer tillbaka till skrivmaskinen och slår ner titeln ännu en gång:

"Den enkla julen

Novell av..."

LIVET PÅ SCENEN ÄR...

(Forts. fr. sid. 17)

ha en auktoriativ pondus i domstolsscenen..." Av detta förstår man bl. a. att rollerna ofta ställer våra skådespelare inför övermänskliga krav, som inte ens en så stor talang som Inga Tidblad kan uppfylla. "Den erotiska lidelsens språk har aldrig varit hennes" skriver Ahlenius på ett annat ställe, då Inga Tidblad fått i uppdrag att återge "den latinska sinnes-hettan" hos en purung italienska. I en recension talar Ahlenius om "den burdusa och smalspåriga manlighet" som Holger Löwenadler ofta företräder på Dramatens tilljor. Och i ett avsnitt får vi ytterligare veta att "Ulf Palme är på god väg att bli en stor skådespelare" — alla som följt med Palmes utveckling vet att Ahlenius spådom redan blivit hundraprocentig verklighet. Om svårigheterna att lyckas gestalta en pjäs i varje detalj får man t. ex. i *Bröderna Karamasov* veta att Dramaten saknar skådespelarkrafter till att besätta så många genuint ryska roller som stycket kräver.

Sedan man kanske bara bör tillägga att de här nämnda volymerna av två av våra förnämsta teaterkritiker ger mer än be-lägg för att teaterkonsten är frisk och livskraftig, att den vidgat sina domäner både geografiskt och konstnärligt, att den även söker belysa vår tids problemställningar — fast i det sista sammanhanget man kanske dock bör sticka in önskemål om mera djärvhet och utrymme för försummade utmarker i samhällslivet. Och sist bör kanske understrykas att teaterkonsten inte — även i de kretsar man har föga intresse för konststarten ifråga — borde beläggas med något tabu eller edsvurna löften om avhållsamhet i likhet med vindrickning och annan belastning, som försvagade de moraliska egenskaperna hos Mr Pepys' och hans samtida i 1600-talets London.

S. H.

Holger Ahlenius: *Fem år med Thalia* (från Stockholms teatrar 1948—1953), Bonniers 1954, 16:50.

Nils Beyer: *Teaterkvällar*, 1940—1953, LT:s förlag, häft. 11:50.

Så skrev man på 1830-talet...

I Frankrike liksom i Europa i övrigt hör vackra kvinnor till sällsyntheterna. Vad svenskorna beträffar förtjänar nästan alla i större eller mindre grad benämningen vackra kvinnor. De är varken behäftade med engelskornas pryderi eller holländskornas känslolöshet och ej heller med fransyskornas behagsjuka...

Alexander Daumont

STOCKHOLM

Bengtsons Litografiska

34 98 20 Sveavägen 90, Stockholm 34 98 20

MODERNT OFFSETTRYCKERI

JU TELUMP

Säckar och juteväv köpes. Fördämning-mattor, cisterner, sand- och torkgaltar säljas. Koksgrutor, Järnbalkar och Plåt.

A. JÖNSSON & C:o

Timmermansgatan 47 - Stockholm

Tel. 43 03 59, 43 63 83

BORÅS OCH SÖDRA ÄLVSBORGS LÄN

AB NORRMALMS GJUTERI & MEK. VERKSTAD

Telefon 103 93

— BORÅS —

GJUTGODS och REPARATIONSARBETE
för TEXTILINDUSTRIEN

STIGEN AB ALF STIGENS FABRIKER

Tel. 551 70

SANDARED

Färgning, Appretering

Konstlädertillverkning

GÖTEBORG

WIKINGS MEK. VERKSTAD

Kustens Varv, Göteborg

Tel.: Kont. 14 58 42 - Mek. verkst. 14 71 52

Maskinavdelning: Arbeten i järn och metall för byggnadsändamål. Pressningsarbeten och mekaniska arbeten. Cylinderboring, vev-axelslipning, lagergjutning. Tillverkning av pressverktyg m. m.

Tillverkning av maskiner för konservindustrien.
Elektro-galvanisk avdelning: Förkromning, för-nickling, kadmiering, förtäning etc.
Slipning och oxidering.

KRONHUSGÅT. 22
TELEFON 11219
GÖTEBORGS
GKLICHEANSTALT

MALKO

SKYDDSKLÄDER

A.-B. MALMÖKONFEKTION

A.-B. Frode Lund

HÖÖR. Tel. 945, 946, 947, 948

Auktoriserad försäljare för:

Chrysler, Plymouth, Standard-Vanguard,
Skoda och Volkswagen. Personvagnar.

Scania-Vabis, Fargo Vanguard, last- och
skåpvagnar, Ferguson Traktorer.

Utryckningsstation för svensk räddningstjänst.

Lundin & Lindberg

Tel. 313 64

Väduren 21
ESKILSTUNA

Tel. 313 64

G Y N N A
S V E N S K
I N D U S T R I

GÖTEBORG

MALMÖ

NORRKÖPING

AB. Svenska Shells bensinstation

Skånegatan, Göteborg
Telefon 16 24 31
A. Bratt

REKOMMENDERAS

Ät varje dag —

Andersson's

Kött-, Fläsk- o.
Charkuterivaror

När det gäller trycksaker

AB Trycksaker

NORRKÖPING

Tel. växel 209 52, 234 63

Allt i boktryck och offset.

LIMHAMN

Limhamns Ångtvättinrättning

V. Ansgarigatan 12

Tel. 515 33

LIMHAMN

MARMOR, KALKSTEN
och GRANIT
INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON

Villa Daisy, Mariedalsvägen
M A L M Ö Telefon 153 80

SUNDSVALL

AB BENGT ANDERSSON
MANUFAKTURAFFÄR

STORGATAN 17
Tel. 3311

påhlssons

Malmö

bröd
gott bröd

Köp Solstickan

Färdigförpackat arbetsmaterial till välkomna presentartiklar

— ökat utbyte,
ökad arbetsglädje!

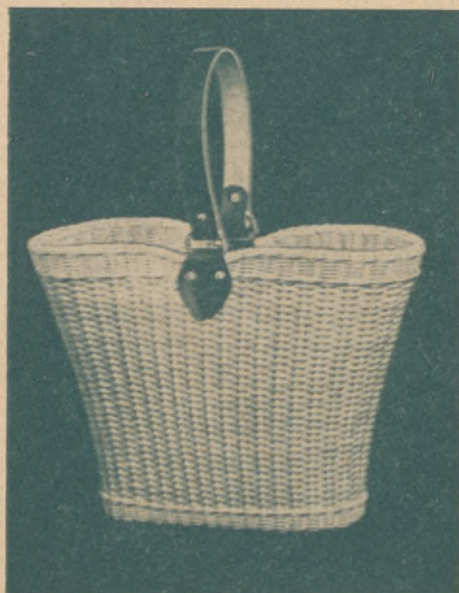
I vår stora katalog finns 76 olika arbetsuppgifter av skilda slag: flättningsarbeten såsom kakfat, olika korgar och kassar, lampskärmar, bordlampor, blombord o. dyl.

HOBBYMATERIAL, levererar för dessa arbeten kompletta uppsättningar tillbehör såsom rotting tillklippt i rätta längder för olika moment, plattor med borrade hål samt andra detaljer.

I katalogen finns en särskild arbetsinstruktion där varje svårare moment i flätningen genomgås. Var och en som inte har möjlighet till direkt undervisning kan med ledning av denna instruktion utan svårighet utföra alla de i katalogen förekommande artiklarna.

Arbetsterapeuterna på ett flertal sjukhus har insett fördelen med denna distributionsidé. All spiltid med materialinköp från olika håll, upp-mätning och tillklippning av rotting m.m. försvinner, fler patienter kan sysselsättas samtidigt, arbetsglädjen och utbytet blir större.

OBS! Allt arbete med tillverkning, uppklippning och distribution sker på arbetsträningsverkstaden vid Värnhems Vårdhem i Malmö, där sjuka och partiella arbetsföra på detta sätt ges sysselsättning.

Bilderna visar 2 exempel ur katalogen, en liten populär modeväska samt en ny utformning av shoppingkassen.

Ring eller skriv! Begär katalog som sändes utan kostnad. Har Ni egna förslag till speciella modeller, diskutera dem med vår modellkonstruktör!

HOBBYMATERIAL

Sallerupsvägen 26 - Tel. 163 94 Malmö
Arbetslokaler: Värnhems Vårdhem, Malmö